

Mirko Hribar

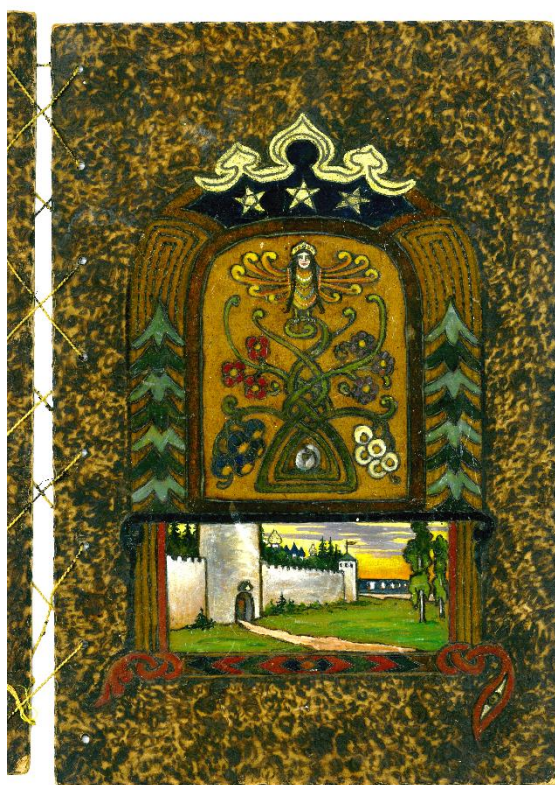
Materija in njena zaznava

Spoznavno teoretična razprava

(»Disertacija št. 2«, 1924)

Avtorjev rokopis prepisal in uredil

Marko Uršič, 2017

Mapa, v katero je avtor spravil svoj rokopis

1924

Oisertacija He.

Minto Haisa-ja

1924

Disertacija št2

Mirko Hribarja

Disertacija Nr. 1 „Bosnia filosofija“ je la rekonstruot.
„2. je roslaga duntla budhizma sosa uil duntla dila.
treta be spjegeta.

Dr. V. V. V. V.

Dr. V. V. V. V.

Disertacija No. 1 »Bistvo filozofije« je šla rakom žvižgat.

" 2. je razlaga devetih budističnih sočasnih elementov bitja.

" tretja bo sprejeta.

Materija in njena raznava.
(poravnano-teoretična razprava).

Že v našem naslovu leži, - kakor
 v vseh podobnih - nekaj nepojasnega, kar
 nam naj služi za vhodno vrata naše razpra-
 ve, namreč: na kaj nam naša zaimena
 njena ni kdo ali kaj je pravzaprav, komu
 ali čemu pripada?

Najprej pride beseda materija
 v postjo. Ško bi bilo temu tako, ni bi
 se torej zaimen našaš na njo, bi to
 izrekalo, da raznava materija. V
 tem pa leži nekako protislovje, kajti
 saj je ravno materija ono, kar zna,
 znano vedno za objekt vse raznave
 ni kot take torej nekaj od vse raznave
 različnega - namreč ravno za njen
 objekt, za raznavo, pač potome subjekt.
 Na kaj se torej našaš zaimen njena.
 ni kaj je ono, kar se lasti ni čemu
 pripisujemo s takim naslovom raznave?
 Materija ni, ker ta je, kakor smo re-
 kli le njen objekt, o kakem subjektu
 pa sploh ni nikjer govora - bodisi
 da ga vnamemo za posredovalca
 raznave, namreč, da pride le potome

Materija in njena zaznava.

Spoznavno teoretična razprava).

Že v našem naslovu leži, – kakor v vseh podobnih – nekaj nepojasnjene, kar nam naj služi za izhodišče naše razprave, namreč: na kaj nanašamo zaimek njena in kdo ali kaj je pravzaprav, komu ali čemu pripada ?

Najprvo pride beseda materija v poštev. Ako bi bilo temu tako, in bi se torej zaimek nanašal nanjo, bi to izrekalo, da zaznava materija. V tem pa leži nekako protislovje, kajti, saj je ravno materija ono, kar smatramo vedno za objekt vse zaznave in kot take torej nekaj od vse zaznave različnega – namreč ravno za njen objekt, za zaznano, pač potem subjekta. Na kaj se torej nanaša zaimek njena in kaj je ono, kar si lasti in čemu pripisujemo s takim naslovom zaznavo? Materija ni, ker je ta, kakor smo rekli le njen objekt, o kakem subjektu pa sploh ni nikjer govora – bodisi da ga vzamemo za posredovalca zaznave, namreč, da pride le potem

njega do nji; tako, da nam ne pre,
ostaja druga, kot da pripisujemo za,
znano ničemu splošnemu sploh - (o
katerem bo še govora), nator, ki dela
teravo samo mislim, ne pa našemu
čutu sploh.

Nekaj besed k nameravani metodi.

Je metode kake rasprave se da
že marsikaj sklepati in kdor vna smisel
za to, že in nji same razvidi, nazore
avtorjive o vsem, kar nam hoče ras,
jasniti. Vsa koncu pa se dajo vse metode
proraspav le reducirati na dve osnovi,
ni, katerih se mora poslužiti vsakdo,
v kolikor sploh preumijaji, naučiti na
induktivno in deduktivno. In tih dveh
vna vsaka svojo dobro in slabo stran.
Induktivna, ki streva od posameznega
k splošnemu pospešuje empirične vede
in s tem poznanje sveta, dan seveda
kljub vsem prižadevanjem nikoli ne
doseže popolnosti, ki leži v splošnem.
Deduktivna, ki ravna po vzorih, svojih
idej, po katerih skuša urediti posa,
mismo, pa ostane kopet vedno uto,
piščena, ker se popolnosti v realnem
ne da dojeti. V dnevnom prižadevanju

njega do nje; tako, da nam ne preostaja drugega, kot da pripišemo zaznavo nečemu splošnemu sploh – (o katerem bo še govora), nazor, ki dela težavo samo mislim, ne pa našemu čutu sploh.

Nekaj besed o nameravani metodi.

*Iz metode kake razprave se da že marsikaj sklepati in kdor ima smisel za to, že iz nje same razvidi nazore avtorjeve o vsem, kar nam hoče razjasniti. Na koncu pa se dajo vse metode pravzaprav le reducirati na dve osnovni, katerih se mora poslužiti vsakdo, v kolikor sploh premišljuje, namreč na induktivno in deduktivno. In teh dveh ima vsaka svojo dobro in slabo stran. Induktivna, ki stremi od posameznega k splošnemu pospešuje empirične vede in s tem poznanje sveta, dasi seveda kljub vsem prizadevanjem nikoli ne doseže popolnosti, ki leži v splošnem. Deduktivna, ki ravna po vzorih svojih idej, po katerih skuša urediti posamezno, pa ostane zopet vedno utopi-
stična, ker se popolnosti v realnem ne da doseči. V duševnem prizadevanju*

pa mislim, da gre prednost le njij,
ker dani so njini viri nedosegljivi, ji
pač tako, da, po človeku potrebi in
brez njik ničesar pravega ne opravi.
Vse rezultate torej, ki so jih znanosti
dosegle do danes, so dosegle na podlagi
dela po teh dveh metodah.

Vprašani ji sedaj, če so si katere
druge bistvene metode, različne od teh
dveh, nemogoče. Vse premišljevanji o tem
pa nima negativni rezultat, torej, da mi,
sliji samo ne more uvideti eksistenco in
kake druge metode, katere možnost ostane
kraj, torej problematična. Upravičiti tako
metodo je mogoče težko. Ker, ako ji res, da
metoda sama si očrta neje ni naravo
svojega predmeta, tedaj tudi take metode
ne upraviči drugačino, kakor samo po
svoji naravi tudi problematične predmeta.
Najdi pa se izhod tudi iz tega trškega po,
bržaja. Zavedati se je namreč treba, da ji
kavno zavest mogoče v našem intelektu
vedno problematične po svoji naravi. In
Tako mueno vii da ji v problematičnem
zaporedju možnost njegova, ni proble,
matično ^{potencialnem} samo tudi mogoče v
tem pogledu. Tako torej opravičimo lahko
celo problematične metode v kakih raz,
pravah, katerih ena ji tudi pričujoča,
ki jo hočemo imenovati koncionalisti,
eno, ni o kateri sedaj nekaj besedi.

pa mislim, da gre prednost le njej, ker dasi so njeni vzori nedosegljivi, je pač tako, da so človeku potrebni in brez njih ničesar pravega ne opravi. Vse rezultate torej, ki so jih znanosti dosegle do danes, so dosegle na podlagi dela po teh dveh metodah.

Vprašanje je sedaj, če so še katere druge bistvene metode, različne od teh dveh, nemogoče. Vse premišljevanje o tem pa ima negativen rezultat, torej, da mišljenje samo ne more uvideti eksistenco še kake druge metode, katere možnost ostane zanj torej problematična. Upravičiti tako metodo je umljivo težko. Ker, ako je res, da metoda sama že očrta meje in naravo svojega predmeta, tedaj tudi take metode ne upraviči drugačne, kakor samo po svoji naravi tudi problematičen predmet. Najde pa se izhod tudi iz tega težkega položaja. Zavedati se je namreč treba, da je ravno zavest nujnosti v našem intelektu vedno problematična po svoji naravi. In tako smemo reči da je v problematičnem zapopadena možnost nujnega, in problematično je potemtakem samo tudi nujno v tem pogledu. Tako torej opravičimo lahko celo problematične metode v kakih razpravah, katerih ena je tudi pričujoča, ki jo hočemo imenovati esencialistično, in o kateri sedaj nekaj besedi.

Podrejajni in nadrejajni posameznega in splošnega in obratno in, kakor se je izkazalo, ostalo nikoli brez svoje strani. Ker, ako smo položili bistvo v splošno, - posamezno ni moglo do njega - ako pa smo položili obratno je ostalo vse še bolj nedogumano in bistvo je bolj katemunjsko. Mislim, da ni nujno, da se izkati razlogov za te pojave. In tako je prvo, kar pade v oči funkcija podrejajni in nadrejajni, katere se pri dveh metodi postavljata kot predstava, da bi bili njihovi zanimanja samo na obeliskajinih kancih (v posameznem in splošnem) katerima sočeta evre. Verjemo medtem funkcijo kot samostojni element med obojima dvema, ki ji samo vira, ne da bi s tem gubila kakorkoli na svoji originalnosti. Res je, da s tem izgubi oba nos med splošnim in posameznim svoj pomen, ki mu ga dolej pripisujemo, tako da sta oba naenkrat kakor osi, določena sama v sebi. Ravno to je ob obeh eden glavnih znakov te metode, ki se ji hočemo za potkus vsaj postrežiti v naslednjem. Navesti pa smo jo morali zato, da vsaj malo pojasnimo in upravičimo našim rezultatom, ki ga siva obravnavanja po njih za posledico.

Podrejanje in nadrejanje posameznega in splošnega in obratno ni, kakor se je izkazalo, ostalo nikoli brez senčne strani. Ker, ako smo položili bistvo v splošno, – posamezno ni moglo do njega – ako pa smo storili obratno je ostalo vse še bolj nedognano in bistvo še bolj zatemnjeno. Mislim, da ni nenaravno iskati razlogov za te pojave. In tako je prvo, kar pade v oči funkcija podrejanja in nadrejanja, katere se oni dve metodi poslužujeta kot sredstva, dasi leži njiju zanimanje samo na obeh skrajnih koncih (v posameznem in splošnem) katerimi iščeta zveze. Vzemimo medtem funkcijo kot samostojen element med onima dvema, ki ju samo veže, ne da bi s tem gubila kakorkoli na svoji originalnosti. Res je, da s tem izgubi odnos med splošnim in posameznim oni pomen, ki mu ga doslej pripisujemo, tako da ste oba naenkrat osredotočena sama v sebi. A ravno to je ob enem eden glavnih znakov te metode, ki se je hočemo za poiskus posluževati v nastopnem. Navesti pa smo jo morali zato, da vsaj malo pojasnimo in upravičimo način rezultata, ki ga ima obravnavanje po njej za posledico.

5

I. poglavje.
Principi čisto zarnnega sveta.

I.
Materija & znanjska stališča.

Stališča, s katerih človek lahko opazuje stvarstvo okrog sebe so seveda različna. vendar se da med njimi opaziti tudi principijelne razlike, razlike torej, med katerimi ni nobenega prehoda. Tja kjer razlik je na primer razlika med znanstvenim in metafizičnim stališčem do sveta; seveda pa ta nikakor ni edina, dani dostik naprej obravnavana, — kar zuna svoji razlogi. Na splošno je še mnogo drugih mišljenj od njih se bomo pečali tudi mi poručiti. Priporočiti hočemo samo to, da ako računamo naprej z znanstvenim stališčem, računamo takorekoč pri spodnjem, pod katerim ni nobenega več. Vsa ostala so po redu višja od njega, ^{leto} da imamo pravih prav opravičiti & indukcijo v tem smislu, a to samo ne vidimo, kar upam, da se bo posrečilo objas, niti do konca.

1). Materija je diskretna v prostoru.

Glavni poudarek ima v tem stavku samo stališče diskretno. Ker to je res najpogostejši določil vsakega materialnega

I. poglavje

Principi čutno zaznanega sveta.

I.

Materija z zunanjega stališča.

Stališča, s katerih človek lahko opazuje stvarstvo okrog sebe so seveda nešteta. Vendar se da med njimi opaziti tudi principijelne razlike, razlike torej, med katerimi ni nobenega prehoda. Ena teh razlik je naprimer razlika med zunanjim in notranjim stališčem do sveta, seveda pa ta nikakor ni edina, dasi doslej največkrat obravnavana, – ker ima svoje razloge. Nasprotno je še mnogo drugih in z eno od njih se bomo pečali tudi mi pozneje. Pripomniti hočemo samo to, da ako začnemo najprej z zunanjim stališčem, začnemo tako rekoč pri spodnjem, pod katerim ni nobenega več. Vsa ostala so po redu višja od njega, tako da imamo pravzaprav opraviti z indukcijo v tem smislu, a to samo navidezno, kar upam, da se bo posrečilo objasniti do konca.

1.) Materija je diskretno v prostoru.

Glavni poudarek ima v tem stavku samostalnik diskretno. Ker to je res najvažnejše določilo vsega materijelnega

v kolikor eksistira v prostoru. Na prvi pogled ji jama, da ji forma materiji obo, kar ji temu izreka pred vsem pred očmi. Trdimo torej, da ji izključeno, da bi kaka materija razenela prostor drugače kakor diskretno, iz česar sledi, da ji vse, kar bi razenelo prostor drugače kakor diskretno, ni materija. In to ji važno predvsem v konsekvenci, ki se glasi: Možnost materije je v njini diskretnosti.

2.) Materija ji javlja joče se v prostoru. Ni trko opaziti, da se ta izrek nauša na eksistenco materije tako, kot se ji prvi na njeno formo. Eksistenca pa ji od forme materije tako različna, kot je možnost od resničnosti. Tedaj sledi iz našega izreka, da ji resnična materija le, kar se javlja v prostoru. Vse, kar se ne more javiti v prostoru, tedaj ni materija.

Sker pa nam da javljanje mnogo premišljati, navadno vse, kot forma materiji. To ima svoje razloge, vendar pa ni povsem upravičeno. Ko bomo pozneje proučevali te različne definicije med seboj, bomo tudi o tem se razpravljali. Puenil bi tu le, da ni ji k dobremu razumevanju vsega tega treba predočiti, kako se v odnosu forme do materije ne da ničesar napačnega misliti, dočim stoji javljanje nekako samostojno v

v kolikor eksistira v prostoru. Na prvi pogled je jasno, da je forma materije ono, kar je temu izreku pred vsem pred očmi. Trdimo torej, da je izključeno, da bi kaka materija zavzemala prostor drugače kakor diskretno, iz česar sledi, da vse, kar bi zavzemalo prostor drugače kakor diskretno, ni materija. In to je važno predvsem v konsekvenci, ki se glasi: Možnost materije je v njeni diskretnosti.

2.) Materija je javljajoče se v prostoru.

Ni težko opaziti, da se ta izrek nanaša na eksistenco materije, tako, kot se je prvi na njeno formo. Eksistenca pa je od forme materije tako različna, kot je možnost od resničnosti. Tedaj sledi iz našega izreka, da je resnična materija le, kar se javlja v prostoru. Vse, kar se ne more javiti v prostoru, tedaj ni materija.

Sicer pa nam da javljenje mnogo premišljevat, navadno več, kot forma materije. To ima svoje razloge, vendar pa ni povsem upravičeno. Ko bomo pozneje primerjali te različne definicije med seboj, bomo tudi o tem še razpravljali. Omenil bi tu le, da si je k dobremu razumevanju vsega tega treba predočiti, kako se v odnosu forme do materije ne da ničesar nazornega misliti, dočim stoji javljenje nekako samostojno v

odnosu do materije, ki se je pojavila. Zdi se mi, da bi velika zanka nad tem aktom naše duševnosti.

3) Materija je razravnana v prostoru.

Upravičenost te definicije, mislim, da je v obči zelo težko videti. Sama na sebi se ne zdi nič posebnega. Kar ji smuljmo, je zgolj, da stoji na tem mestu, samo stojim poleg prejšnjih dveh, kar niso v filozofijah ni navada. A tudi o tem mi mogoče razpra-
vati, dokler ne pojasnimo vseh teh treh kosov, tega vseh vidikov, ki so zato potrebni. Tr-
čili smo zopet na vrhu na uvodni problem, na vprašanje o "razravnajočem", katero ne
vedda identificirati, kakor smo pokazali,
niti z objektom niti s subjektom našega
spoznavanja.

S temi temi definicijami je podano vse bistveno, kar se da izreči o materiji, v kolikor jo opazujemo z njenega zunanje-
stališča. Vsaka definicija krani v sebi, se
veda nistito vprašanj zase, katerih se niti
dotakniti nimamo, ker nam je že enkrat zgolj
da sistematično uvedemo glavne momente,
ki pridejo pri obravnavi te teme v postel.
Končna definicija in vseh teh treh se torej
glavi:

Materija je v prostoru razravnana javljajoč se diskretno.

odnosu do materije, ki se je pojavila. Zdi se mi, da leži velika uganka nad tem aktom naše duševnosti.

3.) Materija je zaznana v prostoru.

Upravičenost te definicije, mislim, da je v obče zelo težko uvideti. Sama na sebi se ne zdi nič posebnega. Kar je sumljivo, je zgolj, da stoji na tem mestu, samostojno poleg prejšnjih dveh, kar sicer v filozofijah ni navada. A tudi o tem ni mogoče razpravljati, dokler ne pojasnimo tekom bodočega vseh vidikov, ki so zato potrebni. Trčili smo namreč zopet na uvodni problem, na vprašanje o »zaznavajočem«, katero se ne da /n/identificirati, kakor smo pokazali, niti z objektom niti s subjektom našega spoznanja.

S temi tremi definicijami je podano vse bistveno, kar se da izreči o materiji, v kolikor jo opazujemo z njenega zunanjega stališča. Vsaka definicija hrani v sebi seveda nešteto vprašanj zase, katerih se niti dotaknili nismo, ker nam je zaenkrat zgolj do sistematične ureditve glavnih momentov, ki pridejo pri obravnavi te teme v poštev. Končna definicija iz vseh teh treh se torej glasi:

Materija je v prostoru zaznana javljajoče se diskretno.

Preporočba: Simbol te definicije ne leži v njej sami. Saj sama na sebi ne pove drugčega kot gol fakt, ki je kot tak vendar ne more imenovati definicijo materije. Kar dela faktum samo de, definicijo, je zgolj red, v katerem n'ga predočimo. Nasti red in fakta je umsko delo, ni kot tako nič kakor on sam, vendar česar lahko služijo za de, definicijo, ki je vsakomur svoji vrste.

Zaključek: Vsa definicija navaja, kakor že rečeno, materijo z ozirom na značaj njene kumajnosti. O materiji na sebi pa ničesar ne ve. Glede pa se tudi o kumajnosti na sebi ne da nič več nič reči. S pojmom kumajnost je izčrpano ~~se~~ že vse, kar razumemo pod tem pojmom. Res je sicer, da obstoja mnogo relativnih oz. različnih kumajnost, kerimo s stališča po, straniga. Navedbi pa niso, da se teh defi, nicip ne bomo posluževali ni razloge, ki nas odvracajo od tega.

Definicija govori o prostornem značaju materije. Javljajo pa, kakor tudi raz, znava, pa na sebi ne spadata med prostor, ne določila materije. Treba m'je torej biti svet tega, da ako bi dve označbi, danj sami nepro, storini, stojita tu le v toliko, v kolikor stojita s prostornostjo v gotovem odnosu, ni sicer: javljajo kot razlog eksistence ni razumava kot razlog zavesti vse materialne prostornosti sploh. S tega vidika, - ni v vesti ni hkrati, - da je vse kumajni pogoj možnost vse materije sploh, ladj vidimo v naši definiciji oco, ki navaja vse

Pripomba: Smisel te definicije ne leži v njej sami. Saj sama na sebi ne pove drugega kot gol fakt, ki se kot tak vendar ne more imenovati definicija materije. Kar dela faktum sam definicijo, je zgolj red, v katerem si ga predočimo. Najti red iz fakta je umsko delo, in kot tako več kakor on sam, vsled česar lahko služi za definicijo, ki je vsekakor svoje vrste.

Zaključek: Vsa definicija navaja, kakor že rečeno materijo z ozirom na značaj njene zunanjsosti. O materiji na sebi pa ničesar ne ve. Slično pa se tudi o zunanjem na sebi ne da nič več nič reči. S pojmom zunanjsost je izčrpano že vse, kar razumemo pod tem pojmom. Res je sicer, da obstoja mnogo relativnih označb za zunanjsost, recimo s stališča notranjega. Navedli pa smo, da se teh definicij ne bomo posluževali in razloge, ki nas odvrčajo od tega.

Definicija govori o prostornem značaju materije. Javljenje pa, kakor tudi zaznava, pa na sebi ne spadata med prostorna določila materije. Treba si je torej biti svest tega, da celo ti dve označbi, dasi sami neprostorni, stojita tu le v toliko, v kolikor stojita s prostornostjo v gotovem odnosu, in sicer: javljenje kot razlog eksistence in zaznava kot razlog zavesti vse materijelne prostornosti sploh. S tega vidika, – in v svesti si hkrati, – da je vse zunanje pogoj možnosti vse materije sploh, lahko vidimo v naši definiciji ono, ki navaja vse

elemente, na katerih p'osnovana morajo biti vse
veta.

II.

Materija & notranjega statiča.

Notranji je ono, kar p' zunanji razpade
nemogoče. Karati ni nič diskretnege. Reči pa
mo, da kar ni diskretne ni nikoli materija.
In po obstoju načelna razlika med vsem
znanjem, med vso diskretno materijo in med
notranjim, kjer se govori o psihici. Odkol da
se v znanju psihici, tega človek ne more dojeti,
ti, tako malo, kot more dojeti, odkol da se
v znanju materija, kateri smo orisali zgornji znanjski
momente. Psihici je stavila od nekdaj člo,
vku skoro si ni več težav kakor materija, in
karloga, kar ima zavest v sebi, dočim p' ne,
zavestna materija našim premišljevanjem
dostopna bolj nedostopna. Pravno, doždet,
no. Koji v resnici je premišljevanje o obliki človeka
težavno ni kar p' glavno, make omejimo glede
bistva make nepopolno

Med materijo in psiho pa obstajajo
relacije, ki so poglavito polje, na katerem
delujejo filozofiji vseh časov. Premišljevanje
privede namreč do uvidenja, da bi ne
imela pravi za svojo obdelavo brez materije,
ni bi ostala torej ničeno prazna. Uvidenja
p' tedaj odvisna od materije ni skoro kakor
povzročna po njej. V lastni zavesti pa se psi-
hici zaveda popolne neodvisnosti od materije

elemente, na kateri je osnovana možnost čutnega sveta.

II.

Materija z notranjega stališča.

Notranje je ono, kar je zunanje zaznati nemogoče. Hkrati ni nič diskretnega. Rekli pa smo, da kar ni diskretno ni nikoli materija. In res obstoja načelna razlika med vsem zunanjim, med vso diskretno materijo in med notranjim, kjer se javlja psihičnost. Odkod da se vzame psihičnost, tega človek ne more dognati, tako malo, kot more dognati odkod da se vzame materija, kateri smo orisali njene zunanje momente. Psihičnost je stavila od nekdaj človeku skoro še več težav kakor materija, iz razloga, ker ima zavest v sebi, dočim je nezavestna materija našim premišljevanjem dozdevno bolj dostopna. Pravimo, dozdevno. Kajti v resnici je premišljevanje o obeh enako težavno in kar je glavno, enako omejeno in glede bistva enako nepojmljivo.

Med materijo in psiho pa obstojajo relacije, ki so poglavitno polje, na katerem delujejo filozofije vseh časov. Premišljevanje pripelje namreč do uvidevanja, da bi [psiha] ne imela snovi za svojo obdelavo brez materije in bi ostala torej večno prazna. Navidezno je tedaj odvisna od materije in skoro kakor povzročena po njej. V lastni zavesti pa se psihičnost zaveda popolne neodvisnosti od materije,

brez katere pa bi ji vendar ne bilo. Tisto
si ji tedaj priti v tem pogledu do popolne jas-
nosti.

Ta naši nameni bode kakrat dovolj,
da definiramo psihicnost kot ne-materijo.
Ta definicija je sveda samo negativna. In,
popolniti pa jo bomo kasneje, ko pridemo do
tretjega stališča, s katerega hočemo obrav-
navati naše vprašanje.

Kakor hitro smo se podali na polje no-
traujosti, ki pravzaprav ne smeli nič govoriti
o materiji. Ker vse, kar vlada na tem polju,
kavno ni materija. Oprihi pa nismo mogli
izreči drugega, kot da ni materija. S tega
razloga naj sledijo tri definicije izpovedo
kaj da materija ni.

1). Materija ni dotik diskretne v prostoru.

Ta izrek predpostavlja trditvi da
je vse diskretno v prostoru v dotiku med
seboj. & kakor je navidez samovoljno, ne
potrebuje niti dokaza. Njegova samovoljnost
izvira iz njegove aprisnosti. Nasprotna
slučaj bi namreč predpostavil absolutno
prazna mesta v prostoru. Tak prostor pa je
kavno tako absolutno nezamisliv. Kat
nezamislivost pa ni absolutno nobene niti
možne zaveti. Kar pa ne more do zaveti
pa pod nobenim pogojem sploh nič ni. Po-
sledica je torej, da si nigramo nujno misliti

brez katere pa bi je vendar ne bilo. Težko si je tedaj priti v tem pogledu do popolne jasnosti.

Za naše namene bodi zaenkrat dovolj, da definiramo psihičnost kot ne-materijo. Ta definicija je seveda samo negativna. Izpopolnili pa jo bodo kasneje, ko pridemo do tretjega stališča, s katerega hočemo obravnavati naše vprašanje.

Kakor hitro smo se podali na polje notranjosti, bi pravzaprav ne smeli več govoriti o materiji. Ker vse, kar vlada na tem polju, ravno ni materija. O psihi pa nismo mogli izreči drugega, kot da ni materija. S tega razloga naj sledeče tri definicije izpovedo kaj da materija ni.

1.) Materija ni dotik diskretnega v prostoru.

Ta izrek predpostavlja trditev, da je vse diskretno v prostoru v dotiku med seboj. A kakor je navidez samovoljen, ne potrebuje niti dokaza. Njegova samovoljnost izvira iz njegove apriornosti: Nasproten slučaj bi namreč predpostavljal absolutno prazna mesta v prostoru. Tak prostor pa je ravno tako absolutno nezaznaven. Kot nezaznaven pa nima absolutno nobene niti možne zavesti. Kar pa ne more do zavesti pa pod nobenim pogojem sploh nič ni. Posledica je torej, da si moramo nujno misliti

vse diskretne v dotiku med seboj, pri čemer seveda zavedamo, da so tudi načini do, tika lahko taki, da morajo ostati našim mislimi za vedno nekaj problematični. Dotik pa se zmanjšuje ne da konstatirati, ker je zgolj meja in samo imaginarnega značaja. Zavedo kontinuitete kot akt posrednega pa ga predpostavljamo, da si ni zanj zmanjšuje napora. V ta tem dotiku se tedaj gradi možnost čutne posrednosti same, slično kot se na formi gradi možnost materije.

2). Materija in občutje javljajočega se v prostoru.

Občutje v dojem p. v. uo, čimur na predmetu odgovarja materija predmeta. vse občutje tedaj že na sebi predpostavlja resnično obstojno materije v prostoru. Zgolj forma ne more biti občutna. Vsa ni nič, kot gola možnost, pogoj pod katero, vni edino se materija more sploh pojaviti. Občutje tedaj predpostavlja, resnično obstojno materije, v sled česar nam prikaže, da značaj resničnosti obstojnega materije, jolnega sveta.

Kakor vse, kar moramo prištevati k označbam obstoja materije, tako je tudi občutje naposled samo negativnega značaja. Ško bi ji tedaj definirali, bi definicija ne varovala drugega o njem, kakor da ni javljajoč se v prostoru,

vse diskretno v dotiku med seboj, pri čemer se seveda zavedamo, da so tudi načini dotika lahko taki, da morajo ostati našemu mišljenju za vedno nujno problematični. Dotik pa se zunanje ne da konstatirati, ker je zgolj meja in samo imaginarnega značaja. Zavest kontinuitete kot akt psihičnega pa ga predpostavlja, dasi ni zanj zunanjega nazora. Na tem dotiku se tedaj gradi možnost čutne psihičnosti same, slično kot se na formi gradi možnost materije.

2.) Materija ni občutje javljajočega se v prostoru.

Občutje v dojmu je ono, čemur na predmetu odgovarja materija predmeta. Vse občutje tedaj že na sebi predpostavlja resnično eksistenco materije v prostoru. Zgolj forma ne more biti občutena. Ona ni več kot gola možnost, pogoj pod katerim edino se materija more sploh pojaviti. Občutje tedaj predpostavlja resnično eksistenco materije, vsled česar umu pripada značaj resničnosti existiranja materijelnega sveta.

Kakor vse, kar moramo prištevati k označbam eksistence materije, tako je tudi občutje na posled samo negativnega značaja. Ako bi je tedaj definirali, bi definicija ne izrekla drugega o njem, kakor da ni javljajoče se v prostoru,

katero po svojih bistvih označuje. Kar
 kor vse negativno, t.j. ono, kar ni na,
 kerja, je tudi občutje psihicne narave.

3). Materija ni ugodje razumevanja v prostoru.

Takor že v prvem slučaju, je tudi
 v tej tretji definiciji občutiti nekaj, kakor
 da ne spada na to mesto. V spornavno-
 teoreticnem razmišljanju vsaj, ni re-
 šli bi skoro v filozofiji naravoslovja, v
 karlagi materije — v obči tega pojma, ne
 najdemo, ni čutiti je skoro kot nekako proti-
 slovi, ako ga tu urejamo med ostale. Ker
 obči nazor bo pač tak, da ne spada v teo-
 reticni razum, temveč k namiki naravi
 subjekta. Vacin, kakor obdelavamo snov,
 pa ga mogoč zadržati na to mesto, Razlog,
 da ga ne najdemo niti na ~~tem~~ mestu
 v tem redu, ne liži naučni v stvari pa
 naučni v naravi vsega analitičnega ra-
 zuma sploh, ki je v polju vsotčega razuma
 samo partikularnega značaja.

Ugodje je zavest občutja. Običnem j.
 kakor bo to morda koncem razprave raz-
 vidno ustina mejnega pojma vsega, do
 kamor sega filozofična razlaga čisto
 razumevanja sveta. Vpogno bistvo je zelo težko
 doznati in trdimo, da je ovi pojmi, od ka-
 terega začnemo ni pri katerem neha vse

katere po svojem bistvu označuje. Kakor vse negativno, t.j. ono, kar ni materija, je tudi občutje psihične narave.

3.) Materija ni ugodje zaznanega v prostoru.

Kakor že v prvem slučaju, je tudi v tej tretji definiciji občutiti nekaj, kakor da ne spada na to mesto. V spoznavno-teoretičnem razmotrivanju vsaj, in rekli bi skoro v filozofiji naravoslovja, v razlagi materije – v obče tega pojma ne najdemo, in čutiti je skoro kot nekako protislovje, ako ga tu urejamo med ostale. Ker obči nazor bo pač tak, da ne spada v teoretičen razum, temveč k nagonski naravi subjekta. Način, kakor obdelavamo snov, pa ga nujno zahteva na to mesto. Razlog, da ga ne najdemo sicer v tem redu, ne leži namreč v stvari sami, marveč v naravi vsega analitičnega razuma sploh, ki je v polju vseobčega razuma samo partikularnega značaja.

Ugodje je zavest občutja. Obenem je, kakor bo to morda koncem razprave razvidno vsebina mejnega pojma vsega, do kamor sega filozofična razlaga čutno zaznanega sveta. Njegovo bistvo je zelo težko dognati in trdimo, da je oni pojmi, od katerega začenja in pri katerem neha vse

filozofiranj. Tudi o upin velja, da ne stoji na tem mestu (šeeno, kakor razumava v krogu kumajiga) vsled svojega psihičnega značaja. Ker na sebi res ni nič psihičnega značaja. Še pa stoji vendarle tu, stoji iz drugega razloga, - namreč vsled obnosa, katerega imava do materije kot nekaj kumajiga ni vsled svojega ne, samostojnega značaja, po katerem ga ne moremo prištevati drugim, kakor k psihičnemu, da bi to tudi ni. Tekava izhaja odtod, ker prestopa v upin prihitevost, osnovana na občutju v za, vstet svet. Zaveš pa je problem rase, ki poveroča vsemu analitičnemu razmišljanju od nekdanj neocijptne te. Zaveš ni truda, pa je kljub temu ostal do danes nedoguan. Kaj mislimo o tem trudu ni ostani prihranimo za pozneje. Toliko pa v. boljše razumevanje tega, kar se na tem mestu pravi prav godi. Mnogo spisov in vrstkov nam govorijo o neki lepi in čisti radosti (ugodju) bitju nad življenjem, ni to je opazati tem bolj, čim višji je človek, ki nam govori o tem. Filozofiji dela to razume preglavice. Po upin definicijah je nečistega, t.j. empiričnega značaja vse, čemur je kakorkoli primerno kakorkoli občutje. In čisto je je to, čemur bi ne bilo primerno prav nobenega občutja (Empfindung). Ugodji pa ne more biti (v filo,

filozofiranje. Tudi o njem velja, da ne stoji na tem mestu (slično, kakor zaznava v krogu zunanjega) vsled svojega psihičnega značaja. Ker na sebi res ni več psihičnega značaja. Ako pa stoji vendarle tu, stoji iz drugega razloga, – namreč vsled odnosa, katerega ima do materije kot nekaj zunanjega in vsled svojega nesamostojnega značaja, po katerem ga ne moremo prištevati drugam, kakor k psihičnemu, dasi to tudi ni. Težava izhaja odtod, ker prestopa v njem psihičnost, osnovana na občutju v zavesten svet. Zavest pa je problem zase, ki povzroča vsemu analitičnemu razmotrivanju od nekdaj neverjetne težave in truda, pa je kljub temu ostal do danes nedognan. Kaj mislimo o tem trudu mi, ostani prihranjeno za pozneje. Toliko pa v boljše razumevanje tega, kar se na tem mestu pravzaprav godi. Mnogo spisov in izrekov nam govori o neki lepi in čisti radosti (ugodju) bitja nad življenjem, in to je opazati tem bolj, čim večji je človek, ki nam govori o tem. Filozofiji dela to nujno preglavice. Po njenih definicijah je nečistega, t.j. empiričnega značaja vse, čemur je kakorkoli primešano kakršnokoli občutje. In čisto ji je to, čemur ne bi bilo primešano prav nobenega občutja (*Empfindung*). Ugodje pa ne more biti (v filo-

rofilji) nikoli čisto neempiričnega znanja, čaja, ker je samo zavest občutja, ni brez njega torej nikoli nič. Vše sedaj pojmu, čisto ugodji, ni samo neločena ni fi, lozofično ne premešljiva oznaka za pojmu ki pravzaprav ni to, kar ta beseda o ujem izreka (kar najdemo v navadni govorici mnogokrat) sedaj bi moralo eksistirati ugodji brez občutja, t. j. v filozofiji ter, minologiji: ugodji nad ničim. Da tak pojmu ni prav lahko umeljiv je jasno že iz teh besed. Vendar je že mnogo obravnavan v zgodovini filozofije. In, brez, interena radost, katerega pojma se poslužujejo nekatere estetične za pručito in določitev kpega, je gotovo v sorodstvu z njim. Vse to pa so samo idejne tvorbe, in subjektu niso prav pojumljive. Svojega idejnega pokoljenja pa se zavedajo vsa dejanja, ki govorijo, da izhajajo iz tega nica, in to mnogo bolj, kakor se drugi ljudje tega v obče zavedajo.

Tudi filozofiji ni tuji, da empi, riciu na sebi ne more obstajati tako kakor ji, in da zahtevajo pojavi se drugih, neempiričnih zakonov, po ka, keri nujno obstojajo. Vendar je ta ne, empirična. [v filozofiji, kot idejnega značaja] zavest, kot idejna, v filozofiji nujno samo regulativnega značaja, t. j. takšna, ki vse empirično ureja

zofiji) nikoli čisto neempiričnega značaja, ker je samo zavest občutja, in brez njega torej nikoli nič. Ako tedaj pojem »čisto ugodje« ni samo netočna in filozofično nepremišljena označba za pojem, ki pravzaprav ni to, kar ta beseda o njem izreka (kar najdemo v navadni govorici mnogokrat) tedaj bi morale eksistirati ugodje brez občutja, t.j. v filozofični terminologiji: ugodje nad ničem. Da tak pojem ni prav lahko umljiv je jasno že iz teh besed. Vendar je že mnogo obravnavan v zgodovini filozofije. In »brezinteresna radost«, katerega pojma se poslužujejo nekatere estetike za označbo in določitev lepega, je gotovo v sorodstvu z njim. Vse to pa so samo idejne tvorbe, in subjektu niso prav pojmljive. Svojega idejnega pokoljenja pa se zavedajo vsa dejanja, ki govore, da izhajajo iz tega »nič«, in to mnogo bolj, kakor se drugi ljudje tega v obče zavedajo.

Tudi filozofiji ni tuje, da empirično na sebi ne more obstojati tako kakor je, in da zahtevajo pojavi še drugih, neempiričnih zakonov, po katerih nujno obstojajo. Vendar je ta neempirična zavest, kot idejna, v filozofiji nujno samo regulativnega značaja, t.j. takšna, ki vse empirično ureja

in vodi v nedosegljivem pro- in regresa-
do totalitete, ne da bi mogla sama na-
stati sami dati tudi kakih konstitutivnih
principov.

Temu podobno je tudi z ugodjem.
Kajti vse ugodje je ravno občutja, in te,
daž ne občutje samo. Koli se torej, da bi
moralo biti nekaj tudi brez občutja. In
videti je temu tudi tako. I samo v ideji.
V resnici pa popluna sorazmerno, kakor bi
poplunalo občutje tako da je končno ven.
darle vedno psihicnega značaja, dan-
to tudi ni samo zase.

Ta nesamostojnost ni negativ-
nost vsega pojma vsega analitičnega
razuma je značilna za vse duševno
prizadevanje, ki ni v razliki z dru-
gim madele niti filozofija.

Filozofija se lahko vinu ni veda
sveta, ki ni materialna, ~~temveč~~ ~~psihicna~~,
t. j. veda psihicnega sveta. Ta dva sveta
bici neskončna, t. j. za človeško uvidevanje
nično nepremostljiva razlika, dan-
eksplicirati vsak zase ni drug brez druge,
ga nič sveta. Možnosti je ni more biti
toliko tudi dovolj. In problemu, ki im
mudita ta dva sveta v svojim trans-
cendentnem razmerju, ni dajeto delu
dovolj za vse večje čase. In ako se za,
veda razum v materiji možnosti sveta,

in vodi v nedosegljivem pro- in regresu do totalitete, ne da bi mogla sama na sebi dati tudi kakih konstitutivnih principov.

Temu podobno je tudi z ugodjem. Kajti vse ugodje je zavest občutja, in tedaj ne občutje samo. Zdi se torej, da bi moralo biti nekaj tudi brez občutja. In v ideji je temu tudi tako. A samo v ideji. V resnici pa pojema sorazmerno, kakor bi pojemale občutje, tako da je končno vendarle vedno psihičnega značaja, dasi to tudi ni samo zase.

Ta nesamostojnost in negativnost vrhnega pojma vsega analitičnega razuma je značilna za vse duševno prizadevanje, ki si je v razliko z drugim nadelo ime filozofija.

Filozofija se lahko imenuje veda sveta, ki ni materijelen, t.j. veda psihičnega sveta. Ta dva svetova loči neskončna, t.j., za človeško uvidevanje večno nepremostljiva razlika, dasi nemoreta eksistirati vsak zase in drug brez drugega nič ništa. Mišljenju je in mora biti toliko tudi dovolj. In problemi, ki mu jih nudita ta dva svetova v svojem transcendentnem razmerju, mu dajejo dela dovolj za vse večne čase. In ako se zaveda razum v materiji možnosti sveta,

kateremu daji značaj resničnosti, sile
prihvatna upogovna zavest, ima sam v
sebi, v svoji neempirični zavesti se ne,
inčepen vti novih in novih idej, po
katerih uravnava vsi ravnanji in notran,
ji svet. V bistvu sveta pa je pogojeno, da
popolnosti ideji vidni svet nikoli ne do,
sre, in mišljenju mora biti dovolj, ako
ji ga bolj in bolj približuje.

Vendar leži uganjka nad tem
dejstvom. Kaj nam hoče prikazovati,
katero se a priori nikoli ne doseže, kaj
ga cilja? In vendar je ni ostane temu
lako. Vprašanje je le, kako si jo predstav,
gati to popolnost, ki odseva in idejnega
sveta. Ali kar ravna se bolj, kako je
pričujoča v ujem, in kateri je način,
po katerem si jo moramo predstavljati
in misliti - včasih nepopolnivo

III. Materija in vsepričujočega stalnica.

Nemogoče je misliti doquati,
kaj da se mora na svetu imenovati, kot
da bi bilo. Kajti, vse v kolikor je samo
rase, tudi je, in celo kar ni, celo to je,
v kolikor je samo rase. Ni nas torej
Tuje in Ele v Sofistikah, da ima celo to,
kar ni, svoje bivanja; da nobena stvar
ni v kariki in drugo, dan je sama rase.
In celo, kar je, da ni, v kolikor ni v

kateremu daje značaj resničnosti šele psihična njegova zavest, ima sam v sebi, v svoji neempirični zavesti še neizčrpen vir novih in novih idej, po katerih uravnava ves zunanji in notranji svet. V bistvu sveta pa je pogojeno, da popolnosti ideje vidni svet nikoli ne doseže, in mišljenju mora biti dovolj, ako ji ga bolj in bolj približuje.

Vendar leži uganka nad tem dejstvom. Kaj nam hoče prizadevanje, katero že apriori nikoli ne doseže svojega cilja?! In vendar je in ostane temu tako. Vprašanje je le, kako si je predstavljati to popolnost, ki odseva iz idejnega sveta. Ali kar [nas] zanima še bolj, kako je pričujoča v njem, in kateri je način, po katerem si jo moramo predstavljati in misliti – večno nepojmljivo.

III. Materija z vsepričujočega stališča.

Nemogoče je mislim dognati, kaj da se mora na svetu imenovati, kot da bi bilo. Kajti, vse, v kolikor je samo zase, tudi je, in celo kar ni, celo to je, v kolikor je samo zase. Uči nas torej Tujec iz Elee v Sofistih, da ima celo to, kar ni, svoje bivanje: da nobena stvar ni v razliki z drugo, da si je sama zase. In celo, kar je, da ni, v kolikor ni v

razlika z drugim, ni to celo bivajoče
samo. Iz razlikovanja, ki se razprostru-
je na vse stvari, pride po upornem naporu
ne-bitji na svet, ni celo to, kar je, ni celo
bivajoče samo ni, v razlikovanju z drugim.
Kar je, to ni - ni kar ni, to je pod svojimi
pogoji, tako se glasi rezultat tega nazora
In se: se preji kakor ne-bivajoče, ki izvira
iz razlikovanja stvari, pa je bivajoče samo,
ki je se samo zase, ni se se ni podalo v
primernosti - vrhovni pojmi, v katerem
nima vse svoje mesto.

Ali-li to čuden pojem o ničem, kar je,
celo kadar ni, ni kar je celo v tem, kar
ni, v nebitnem ?!!

Klasi svojega visokega vpogleda v
te stvari se rdi tujem potem, da je s pravi-
vico prekoratil svet, v katerega Parmenid
prepoveduje vstop, ker da človeku ni do-
segljivo. Ali je imel res pravico do tega ?!

Natanjke ni zunanje, a dobi ni
v tej razliki, zato ni zunanje nendarle je
zase. Noji bivajoče nima materija kakor
nematerija, to je psiha. Torej zveni čudno,
ako imenujemo psiho nematerijo, kot da
bi morale biti vse kar ni materija zato
že psiha. Vendar pa, to sveda ni tako mis-
ljivo. Ker rekli smo že, da je definicija ne-
materijalnosti ka psihičnost brez vse pozitiv-
nosti, je golj samo negativnega značaja:
psihičnost ni materija.

razliko z drugim, in to celo bivajoče sólo. Iz razlikovanja, ki se razprostira čez vse stvari, pride po njegovem nazoru ne-bitje na svet, in celo to, kar je, in celo bivajoče sólo ni, v razlikovanju z drugim. Kar je, to ni – in kar ni, to je pod svojimi pogoji, tako se glasi rezultat tega nazora. In še: še preje kakor ne-bivajoče, ki izvira iz razlikovanja stvari, pa je bivajoče sólo, ki je še sólo zase, in se še ni podalo v primerjanje – vrhovni pojmu, v katerem ima vse svoje mesto.

Ni-li to čuden pojmu o nečem, kar je, celo kadar ni, in kar je celo v tem, kar ni, v nebitnem?!!

Vesel svojega visokega vpogleda v te stvari se zdi tujcu potem, da je s pravico prekoračil svet, v katerega Parmenid prepoveduje vstop, ker da človeku ni dosegljiv. Ali je imel res pravico do tega?!

Notranje ni [ali: in?] zunanje, a dasi ni v tej razliki, zato ničmanj vendarle je zase. Svoje bivanja ima materija kakor nematerija, to je psiha. Sicer zveni čudno, ako imenujemo psiho nematerijo, kot da bi morale biti vse kar ni materija zato že psiha. Vendar pa to seveda ni tako mišljeno. Ker rekli smo že, da je definicija nematerijelnosti za psihičnost brez vse pozitivnosti, zgolj samo negativnega značaja: psihičnost ni materija.

Isa negativna sodba pa ima svoj rušitelj v tem, da o subjektu ničesar ne izpove in s tem odpre pot neskončnim možnostim. Positivna sodba omeji svoj predmet na območje svojega predikata, negativna pa ga stavi izven tega območja v neskončnost možnosti. Še ker bi predmeta sploh ne bilo tam, kjer ni v svojih predikatih, negativna sodba pa a priori odklanja vsak predikat, ne preostaja drugiga kot neskončnost vseh predikatov sploh, kot izotno določilo, ki je moramo prepisati predmetu, da mu ne odvzamemo eksistence sploh. Tako logika, ki pa si ji bila vedno nekako v nejasnem o pravi razliki med negativno in neskončno sodbo, ker češ, poslednja ne izpove o predmetu vendar čisto nič nič, kakor negativna. Zakaj ji torej potrebna?

Noben človek ne ugodi vsem ljudem. In tako slišimo večkrat, da je kdo kaj prav storil pa tudi ne. To tudi ni nič posebnega: v enem oziru je storil prav, v drugem oziru pa ne.

Drugacem postane ta problem v abstrakciji. Takaj, pred seboj imamo potem predmet, ki v enem oziru je, v drugem pa ne, in to istovrstno. Da pa bi karkoli hkrati bilo in ne bilo, pa je protislovno, — in pa očitno protislovno, kadar je v različnih ozirih. To sega pledi,

Vsa negativna sodba pa ima svoj značaj v tem, da o subjektu ničesar ne izpove in s tem odpre pot neskončnim možnostim. Pozitivna sodba omeji svoj predmet na območje svojega predikata, negativna pa ga stavi izven vsega območja v neskončnost možnosti. A ker bi predmeta sploh ne bilo tam, kjer ni v svojih predikatih, negativna sodba pa a priori odklanja vsak predikat, ne preostaja drugega kot neskončnost vseh predikatov sploh, kot enotno določilo, ki je [?] moramo pripisati predmetu, da mu ne odvzamemo eksistence sploh. Tako logika, ki pa si je bila vedno nekako v nejasnem o pravi razliki med negativno in neskončno sodbo, ker češ, poslednja ne izpove o predmetu vendar čisto nič več, kakor negativna. Zakaj je torej potrebna?

Noben človek ne ugodí vsem ljudem. In tako slišimo večkrat, da je kdo kaj prav storil pa tudi ne. To tudi ni nič posebnega: v enem oziru je storil prav, v drugem oziru pa ne.

Drugačen postane ta problem v abstrakciji. Zakaj, pred seboj imamo potem predmet, ki v enem oziru je, v drugem pa ne, in to istočasno. Da pa bi karkoli hkrati bilo in nebilo, pa je protislovno, – ni pa očitno protislovno, kadar je v različnih ozirih. Iz tega sledi,

da omogočijo ozir ali relacija do
drugih stvari predmetu tako istočamo
biti in ne-biti, da predmet ostane
od tega neizkaden. Trčili smo torej
na stari nazor, ki smo ga prej oinili.
Avtorje pa imamo, da ga kakorjuno se
naprej inen vraga samega. -

Ekzistira sedaj alogičen pojem,
ki stoji nad istočasnem bitjem in ne-bitjem
predmeta v njegovem odnosu do ostalega
sveta. Klavadiu uoi imo najvišjega bitja,
in ji vekomu pojem najglobljih filozofskih
sistemov. Tudi njegovu čustvo-psihično
stanu se poruamo. Kar tudimo na tem
mestu je le, da je takšna formulacija
pojma, v kakšni nastopa tu, zgolj
filozofska. Rekli pa smo že, da stoji nad
filozofskim in drugacijim mišljenjem se
drugo vsloboče mišljenje, ki samo ni pot,
neko nobenemu več. Vsi namen je se,
daj ogle dati si naš alogičen pojem se s
stališča takega mišljenja, zavedajoč se
pri tem, da govorimo preko svoji lastne
nevidnosti, zgolj na podlagi razmiš-
ljanja o pojavih sveta, ki ga nujno predpostavljajo. —

Negativna sodba je odšla
polje nekončini, ne da bi znano prav
vedela, kam z njo. Taota nekončinih
predikato je nekaj, kar ostane analizi po-
bleu. Kar pa je analizi nedostopno, za to
ni dokazov in razhva drugega miš-

da omogočuje ozir ali relacija do drugih stvari predmetu tako istočasno bitje in ne-bitje, da predmet ostane od tega neprizadet. Trčili smo torej na stari nazor, ki smo ga preje orisali. Razloge pa imamo, da ga razvijemo še naprej izven njega samega. –

Eksistira tedaj alogičen pojem, ki stoji nad istočasnim bitjem in ne-bitjem predmeta v njegovem odnosu do ostalega sveta. Navadno nosi ime najvišjega bitja, in je vrhovni pojem najglobljih filozofskih sistemov. Tudi njegovo čutno-psihično stran že poznamo. Kar trdim na tem mestu je le, da je takšna formulacija pojma, v kakršni nastopa tu, zgolj filozofska. Rekli pa smo že, da stoji nad filozofskim in drugačnim mišljenjem še drugo vseobče mišljenje, ki samo ni podrejeno nobenemu več. Naš namen je sedaj ogledati si naš alogičen pojem še s stališča takega mišljenja, zavedajoč se pri tem, da govorimo preko svoje lastne uvidnosti, zgolj na podlagi razmišljanja o pojavih sveta, ki ga nujno predpostavljajo. –

Negativna sodba je odprla pot neskončni, ne da bi znanost prav vedela, kam z njo. Enota neskončnih predikatov je nekaj, kar ostane analizi problem. Kar pa je analizi nedostopno, za to ni dokazov in zahteva drugačnega miš-

ginja. Tendar pa se ne odteljuje sistema, hiki, po kateri ji hočemo izdelati do kraja, ravno tako, kakor ostalo do sedaj.

Trdimo tedaj, da kristina bitje, kateremu ji priužoja nekončnost predika, to, bitje, ki je nujno človeški naravi, dan miseljuji nedostopno. Da pa ne bomo pre, dalje skali za nujno principom: jamo ji, da mora imeti vse, bodisi da ji ali da ni, kot tako, svoj zavest. Zavest v svojem posebnem stališču, (kateremu so namrečno sledeča razmotrivanja) ji sedaj sledi, v katerem najde nekončnost predikatu evsten izraz, ki ji na svetlo najvišji.

Za nekončni značaj predmeta, ki ji samo relativnega značaja - pa nam to služi sledi izraz: videli smo, da mu ji lastno dnužnje isto časa bitja in nebitja predmeta v nujnem odnosnem stališču do vsega ostalega; razlagali bomo tedaj, kaj matinja hkrati ji pa tudi ni, v zavesti, da ne gre ne za eno ni ne za drugo, temveč za ono, v katerem ji oboje, ni, ki nima svojega izraza.

1) Matinja ji pa tudi ni smisel diskretnege o prostom.

Izpoved katerega stavka ni isto, v čem o smislu, katerega izraza. Tako ji nogoča, da prav dobro razumemo iz, poved po besedah, - ne razumemo pa nuj,

ljenja. Vendar pa se ne odteguje sistematiki, po kateri je hočemo obdelati do kraja, ravno tako, kakor ostalo do sedaj.

Trdimo tedaj, da eksistira bitje, kateremu je pričujoča neskončnost predikatov, bitje, ki je nujno človeški naravi, dasi mišljenju nedostopno. Da pa ne bomo predaleč iskali za njegovim principom: jasno je, da mora imeti vse, bodisi da je ali da ni, kot tako, svojo zavest. Zaved v svojem posebnem stališču, (kateremu so namenjena sledeča razmotrivanja) je tedaj medij, v katerem najde neskončnost predikatov enoten izraz, ki je na svetu najvišji.

Za neskončni značaj predmeta – ki je samo relativnega značaja – pa nam bo služil sledeč izraz: Videli smo, da mu je lastno druženje istočasnega bitja in nebitja predmeta v njegovem odnosnem stališču do vsega ostalega; razlagali bomo tedaj, kaj materija hkrati je pa tudi ni, v zavesti, da ne gre ne za eno in ne za drugo, temveč za ono, v katerem je oboje, in ki nima svojega izraza.

1.) Materija je pa tudi ni smisel diskretnega v prostoru.

Izpoved kakega stavka ni istovetna s smislom, katerega izraža. Tako je mogoče, da prav dobro razumemo izpoved po besedah, – ne razumemo pa nji-

nega smisla v stavku. Posebno dobro je to razvidno pri metaforičnem izrazu, katerega mnogokrat pač po besedah razumemo, ne da bi zapopadli njegov smisel, katerega je treba včasih dolgo iskati. Da se nam jami pojmi ni kveza, v kateri jih srečamo v kakem stavku, kateremu kljub temu ne zapopademo smisla, je gotovo nobaj čudnega. Mnogo bolj čudno pa je to, da se nam včasih naenkrat razjani smisel izpovedi; - a tako, da zato repet ostane brez pojma; to posebno pri metaforičnem razražanju.

Brezčas upr. sledi preprosto, kitajski ver:

Beli cvetki in oblaki beli —

Ko oblaki ^{potemajo} potemijo

beli cvetki odletijo ...

Avtor najbrat S.

Mlad grobar se jani koplje.

Njegovih besed ni njih pomena ni lo. gicne kveze ni tujje umeti, kakor sploh katerih. Tu vendar je v njih očitno še drug smisel, ki ni izpovedan direktno s besedami, ki same na sebi take vendar niti pravega kveze nimajo; - smisel, katerega je tako spre, deliti. Ker čuti se, da ga pojmi ne dospijo.

(Tu samo mal opomin; - da obravnavamo se vedno samo principe čutnega raznavanja, s. j. onega, kateremu zoperustavljamo raz, nunoško raznavanje. Ako tudi sedej gavo,

nega smisla v stavku. Posebno dobro je to razvidno pri metaforičnem izrazu, katerega mnogokrat pač po besedah razumemo, ne da bi zapopadli njegov smisel, katerega je treba včasih dolgo iskati. Da so nam jasni pojmi in zveza, v kateri jih srečamo v kakem stavku, kateremu kljub temu ne zapopademo smisla, je gotovo nekaj čudnega. Mnogo bolj čudno pa je to, da se nam včasih nenkrat razjasni smisel izpovedi, – a takó, da zató zopet ostanemo brez pojma; to posebno pri metaforičnem izražanju.

Vzemimo npr. sledeč preprost »kitajski verz«:

Beli cveti in oblaki beli —
Ko oblaki potemnijo
beli cveti odletijo ...

—
Mlad grobar že jamo koplje.*

Njegovih besed in njih pomena in logične zveze ni težje umeti, kakor sploh katerih. In vendar je v njih očito še drug smisel, ki ni izpovedan direktno z besedami, ki same na sebi take vendar niti prave zveze nimajo, – smisel, katerega je težko opredeliti. Ker čutiti je, da ga pojmi ne dosežejo.

(Tu samo mal [?] opomin – da obravnavamo še vedno samo principe čutnega zaznavanja, t.j. onega, kateremu zoperstavljamo razumsko zaznavanje. Ako tudi tedaj govo-

* Na desnem robu lista je z drugačnim peresom in drugačno pisavo (morda le poznejšo?) zapisano: *Avtor moj brat S.* – pri tem pa ni jasno, ali gre za avtorstvo »kitajskega verza« oz. treh verzov ali stavka o grobarju, ker je pripis ob robu nekje vmes, tj. na višini črtice.

rimo o pojmiti, to je o abstrakcijah, izgleda
kakor da hodimo preko črte, ki smo ni jo
potegnili. Vendar je to v gotovem obsegu
potrebno za jasnejšo razlago pričujočega pro-
blema. Pravo stavišče v tem pogledu se bo
izkazalo šele pozneje).

Pred seboj imamo priropodobo. A ta
vprašanja: Kje pa je ono mi kaj je, čemu
so te besede izraz?

Če imajo vse stvari sveta naposled
sua sama pot, to vemo. A one besede to
še drugače povedo. Vsi kakor gola abstrak-
cija svetovnega fakta jim očito ni pod-
laga, - izraz njihov pa razodeva ravno
to, da so je goli abstrakciji priropodobno pričujoči.

Abstraktno je v razliki s konkretnim
vse splošno in vse objemajoče in torej pri-
čujoče povzodi. Le-to abstraktno pa je
nedoumljiva osnova vsega prilikovanja.
Kako je in kakšno je občutje tega abstrakt-
nega, če prav v svoji močnosti, to je in
ostane nišljivi problem. Vzgora konkre-
tiranja pa predpostavlja svoj vraten stavek
ravno, v katerem je k-tej pričujoča pri-
padnost in razume vsega posameznega
k enemu samemu neslovesnemu principu.

Skrajša: Zaveti se pod pogojem ra-
zodiva smisel konkretnega, vsekakor samo
kot priropodoba abstraktnega, katerega vse,
pričujočnost po svoji naravi edino sua dospe.

rimo o pojmi, to je o abstrakcijah, izgleda kakor da hodimo preko črte, ki smo si jo potegnili. Vendar je to v gotovem obsegu potrebno za jasnejšo razlago pričujočega problema. Pravo stanje v tem pogledu se bo izkazalo šele pozneje).

Pred seboj imamo prispodobo. A tu vprašanje: Kje pa je ono in kaj je, čemur so te besede izraz?

Da imajo vse stvari sveta naposled eno samo pot, to vemo. A one besede to še drugače povedo. Nič kakor gola abstrakcija svetovnega fakta jim očitno ni podlaga, – izraz njihov pa razodeva zavest, ki so ji gole abstrakcije prispodobno pričujoče.

Abstraktno je v razliko s konkretnim vse splošno in vse objemajoče in torej pričujoče povsodi. Le-to abstraktno pa je nedoumljiva osnova vsega prilikovanja. Kakó je in kakšno je občutje tega abstraktnega že samó v svoji možnosti, to je in ostane mišljenju problem. Njegova konkretizacija pa predpostavlja svojevrstno stanje zavesti, v katerem je le-tej pričujoča pripadnost in razmerje vsega posameznega k enemu samemu vesoljnemu principu.

Skratka: Zavesti se pod pogojem razodeva smisel konkretnega, vsekakor samo kot prispodoba abstraktnega, katerega vsepričujočnost po svoji naravi edino ona doseza.

Smisel ni nič psihičnega materialnega.
A razodeva se zgolj v materiji. V stvar,
ku bi lahko trpoma imenovali materijo
njegovega smisla. A tudi rečišča materijo,
predmeti narave niso isto stvari s smislom,
katerega konkretnirajo.

Smisel ni nič psihičnega. Ker smisel
ima vsaka stvar, tudi neduševna. Tudi
je govorica, da se človek da potom svoji
domišljivi stvari njihovega pomena. To je res.
Vendar jim da končno le samo tistega, ki
ga res imajo. Tudi bi mu rekli, da ima
krišano glavo. — Res je torej, da nam
pride smisel stvari potom duševnosti, potem
psihičnega do zavesti, a z njim ni identičen.

Ško torej smisel ni ne eno ne drugo,
mora biti drugačnega izvora. Imenovati
ga hočim v razliko od obeh dveh apercipij;
poučeno, ker mu je, kakor smo se oravnali
tudi kakor bomo se pojavili zaved princip.

2). Materijo je pa tudi ni duh javljajočega se o prostoru.

Navadno rabimo pojmu duha v
pomenu nečesa nadnaravnega in zgolj
smiselnega. Rabimo pa ga tudi v drugem
pomenu, npr. v zvezi s duhom časa ali duhom
naroda, kjer nam gotovo ni čisto abstraktna
narave. V tem razdruju smislu ga rabimo
tudi tu, ker pomeni drugo pojma ka
moment, o katerem govorimo.

Smisel ni nič ~~psihičnega~~ materijelnega. A razodeva se zgolj na materiji. V stavku bi izpoved lahko imenovali materijo njegovega smisla. A tudi resnična materija, predmeti narave niso istovetni s smislom, katerega konkretizirajo.

Smisel ni nič psihičnega. Ker smisel ima vsaka stvar, tudi neduševna. Znana je govorica, da šele človek dá potem svoje domišljije stvarjem njihov pomen. To je res. Vendar jim da končno le samo tistega, ki ga res imajo. Sicer bi mu rekli, da ima zmešano glavo. – Res je torej, da nam pride smisel stvari potem duševnosti, potem psihičnega do zavesti, a z njim ni identičen.

Ako torej smisel ni ne eno ne drugo, mora biti drugačnega izvora. Imenovati ga hočem v razliko od onih dveh apercipijonelno, ker mu je, kakor smo že omenili in kakor bomo še pojasnili zavest princip.

2.) Materija je pa tudi ni duh javljajočega se v prostoru.

Navadno rabimo pojem duha v pomenu nečesa nadnaravnega in zgolj umskega. Rabimo pa ga tudi v drugem pomenu, npr. v zvezah duh časa ali duh naroda, kjer nam gotovo ni čisto abstraktne narave. V tem zadnjem smislu ga rabimo tudi tu, ker sicer ni drugega pojma za moment, o katerem govorimo.

Omenili smo ravnochar, da misel
 ni istovetna s psihičnostjo, potem katere nam
 pride do zavesti. V tem pa leži nekaj ne-
 jasnega. Ker, ako se ga zaveda samo psi-
 ha, izgleda vendarle, kakor da ga popolnoma
 nekako trganimo in uje. No, fakt ji ta, da
 je sicer res, da nam pride lahko samo
 potom psihe do zavesti (ni toliko ji do,
 volj, da okuacimo njej neistovetnost z
 psihičnostjo), a da sicer ni potreba, da
 bi nam sploh v vsakem pličajin hodil
 do zavesti. V nasprotju! Obstoji namreč
 mnogo odgovorjeno stanje človekovega bitja,
 kjer se to ve zgodi. Vnapre je sicer inner, pos-
 zavedno 'zauj', - ker bi ravnotako ali si
 bolj rekli, 'na zavedno', a uskakor je
 nezavedno stanje, ki samo pod čisto go.
 Tovini pogoj predpogoj v bitju pride
 lahko do veljave in zavednega izraza.
 Mislimo namreč na ustvarjajoče stanje
 človeškega duha, ki je kakor znano pragu,
 če je brez duha in samo subjektivno pri-
 radvanje. A to le v bolj razumevanju
 stvari. — Kakor se izpreminja duh časa,
 tako se izpreminja tudi misel za raz-
 lične stvari, kakor vemo in zgodovine.
 Očito je torej, kako se z duhom izpreminja
 misel stvarum, ni kako oč vidijo in učen
 stvari in čle stvari v različnih dobah raz-
 lične stvari. Razlog vsega tega pa ostane
 človeku prikrit.

Omenili smo ravnokar, da smisel ni istovesten s psihičnostjo, potem katere nam pride do zavesti. V tem pa leži nekaj nejasnega. Ker, ako se ga zaveda samo psiha, izgleda vendarle, kakor da ga posiloma nekako trgamo iz nje. No, fakt je ta, da je sicer res, da nam pride lahko samo potom psihe do zavesti (in toliko je dovolj, da označimo njega neistovetnost z psihičnostjo), a da sicer ni potreba, da bi nam sploh v vsakem slučaju hodil do zavesti. Nasprotno! Obstoja namreč mnogo obgovorjeno stanje človekovega bitja, kjer se to ne zgodi. Napačno je sicer ime »podzavestno« zanj, – ker bi ravno tako ali še boljše rekli »nadzavedno«, a vsekakor je nezavedno stanje, ki samo pod čisto gotovimi pogoji predpogoji v bitju pride lahko do veljave in zavednega izraza. Mislimo namreč na ustvarjajoče stanje človeškega duha, ki je kakor znano prazno, če je »brez duha« in samo subjektivno prizadevanje. A to le v boljše razumevanje stvari. – Kakor se izpreminja duh časa, tako se izpreminja tudi smisel za različne stvari, kakor vemo iz zgodovine. Očito je torej, kako se z duhom izpreminja smisel stvarem, in kako oči vidijo in ušesa slišijo in žele slišati v različnih dobah različne pomene iste stvari. Razlog vsega tega pa ostane človeku prikrit.

3). Materija je pa tudi zavest razumeva v prostoru.

Po psihicizmu, tako smo rekli, nam pride vse do zavesti kar je tako razumeti, da služi psihicizem kot *terminus medius* ujemu apodikticnemu bitju. Ažur apodikticnost nima pozitivne vsebine, ker ta je nujno vedno posredno ali neposredno materija, a tudi ne negacija poslednje, - temveč je osnovana na *apercepcijemelnem* samem, ki je samo v odnosu do vsajim, mosti obeh svetov, ne da bi bilo o njem pravi, kakor tudi o zavesti sami na tej stopnji moramo se kaj več povedati.

Kadar koli in katorkoli, uvelj pred, postavlja zavest razumevanje brez katerega je ni. Kako da pride do razumevanja, kdo ve? Ali v kolikor je, v toliko je tudi nujno v njej *apercepcijemelnem* smislu.

Tako se povračamo k problemu, pri katerem smo začeli: kdo ali kaj je prav, za prav, koren ali čimur pripisujemo razumevanje sveta. Rekli smo, da nam ne preostaja drugega, kakor da je pripisemo nečemu splošnemu platu, kar ni tako tuji našemu čutu, kot je tako dostopno našim mislim.

Formulacija, do katere smo dospeli na tej točki, pa bi se glasila takole: Moč razume je osnovana na materiji, ki je brez zavesti, mi z njo vedno vsa

*3.) Materija je pa tudi ni zavest zaznanega
v prostoru.*

Po psihičnem, tako smo rekli, nam pride vse do zavesti, kar je tako razumeti, da služi psihičnost kot terminus medius njenemu apodiktičnemu bitju. Njena apodiktičnost nima pozitivne vsebine, ker ta je nujno vedno posredno ali neposredno materija, a tudi ne negacija poslednje, – temveč je osnovana na apercipijonelnem samem, ki je samo v odnosu do vzajemnosti onih dveh, ne da bi bilo o njem samem, kakor tudi o zavesti sami na tej stopnji možno še kaj več povedati.

Kadarkoli in kakorkoli, vselej predpostavlja zavest zaznavanje, brez katerega je ni. Kako da pride do zaznavanja, kdo ve?! Ali v kolikor je, v toliko je tudi nujno v svojem apercipijonelnem smislu.

Tako se povračamo k problemu, pri katerem smo začeli: kdo ali kaj je pravzaprav, komur ali čemur pripisujemo zaznavo sveta. Rekli smo, da nam ne preostaja drugega, kakor da jo pripišemo nečemu splošnemu sploh, kar ni tako tuje našemu čutu, kot je težko dostopno našim mislim.

Formulacija, do katere smo dospeli na tej točki, pa bi se glasila takole: Možnost zaznave je osnovana na materiji, ki je brez zavesti, in z njo seveda vsa

~~Zato~~ Osnova raznave same; resnična pa, stane raznava šele potem subjektu, ki se je v svojih predstavah zave, — dočim najde (relativno) miznost svojega bivanja raznava šele v apercepcijemelnem stanju vednega bitja, v vseplosni zavedi sploh, za katero pa zopet ni nobenega narosa, ne pojma ni ne besede, ki ni drugega kakor vedo. mizniva vsa vse prirodo, kar je konec koncev svet sam k ozirou na nedostopno. Raznava na sebi pa je človeku nedosegljiva, kakor mu je nedosegljiva vsa na sebi sploh.

Rekapitulacija.

Navedli smo doslej v kratkem vse momente, ki pridejo pri določevanju pojma materiji v postro. Vamem naslednjega je sedaj najprej nekoliko razjasniti pravilo, po katerem smo jih uredili v tako vrsto.

Prvi glavni korak gre, kakor je to kar vidno si je naslovov od zunanjega k notranjemu, ni od tola k vsepričujočemu. Trudimo pa to ni samo v velikem, temveč tudi od momenta do momenta, kar bo naj, lažje zasledovati, ako se poudarimo pri vsaki nekoliko pri vsakem posebj.

1) Diskretno.

Ni. Treba uvideti, da ni nič ni da nič drugega kot prostor ne more

osnova zaznave same; resnična postane zaznava šele potem subjekta, ki se je v svojih predstavah zave, – dočim najde (relativno) nujnost svojega bivanja zaznava šele v apercipijonelnem stanju svetovnega bitja, v vsesplošni zavesti sploh, za katero pa zopet ni nobenega nazora, ne pojma in ne besede, ki ni drugega kakor nedoumljiva vez vse prispodobe, kar je konec koncev svet sam z ozirom na Nedostopno. Zaznava na sebi pa je človeku nedosegljiva, kakor mu je nedosegljivo vse na sebi sploh.

Rekapitulacija.

Navedli smo doslej v kratkem vse momente, ki pridejo pri določevanju pojma materije v poštev. Namen naslednjega je sedaj najpreje nekoliko razjasniti pravilo, po katerem smo jih uredili v tako vrsto.

Prvi glavni korak gre, kakor je to razvidno že iz naslovov od zunanjega k notranjemu in od tod k vsepričujočem. Izvedeno pa to ni samo v velikem, temveč tudi od momenta do momenta, kar bo najlažje zasledovati, ako se pomudimo nekoliko pri vsakem posebej.

1). Diskretno.

Ni težko uvideti, da ni [?] nič in da nič drugega kot prostor ne more

biti ono, kar omejuje materijo in ji p^ost^one
da formo, brez katere ni mogoča nobena
raznava. Neomejena oblika, bodisi v veli,
kemu ali v malem ne more biti nikoli pred
met raznave.

Problem forme rase pa xve da ni me
manj kompliciran ali morda se lahko
reši tudi enostaven, kakor so to probl.
mi ostalih momentov g^lob. ker namani se
na vsi č^ut^uo raznava ni tu p^otem č^uto lahko
dognati njegovo naravo, da z^osku napri,
mer, na slišan^u materiji, potem katerega
se nam ne javja materija nič manj, k^oda
potem v^uda t^u, p^o formo očito b^oji zapost^oti
kakor npr. na vidni materiji. & samo
dolej, dokler ni nismo v svesti, da p^o forma,
ki p^o vsak^o ne moremo dognati nik^oje
razu v zmanjšan^u prostoru, tako malo
na sibi isto v^uda & pojavom prostornosti,
kakor kakoli g^lob. Tudi na upin moramo
med drugimi razlikovati med upno p^ost^ono,
st^o - med upno idejo - ni med njimi kon,
k^otrini bivanju. T^oava, razumeti idejo
forme pa b^oji v tem, da ji ideja vsega z^uma,
jiga nezvestica. In tako z^uma, čim
bolj ga v duhu p^osplošujemo ni skušamo
dvigati k abstraktnemu, simboli p^otem,
neva sorazmerno njegova z^uvest, dokler
sledujo na razli^uni to^oti ne pade v popol,
no uravnote^oti, - ni se torej odtegne
našemu raziskovanju.

biti ono, kar omejuje materijo in ji s tem da formo, brez katere ni mogoča nobena zaznava. Neomejena oblika, bodisi v velikem ali v malem ne more biti nikoli predmet zaznave.

Problem forme zase pa seveda ni nič manj kompliciran ali morda se lahko reče tudi enostaven, kakor so to problemi ostalih momentov sploh. Ker nanaša se na vso čutno zaznavo in tu je potem često težko dognati njegovo naravo. Na zvoku naprimer, na slišani materiji, potom katerega se nam ne javlja materija nič manj, kakor potom vida itd, je formo očito težje zapopasti kakor npr. na vidni materiji. A samo dotlej, dokler si nismo v svesti, da je forma, ki je vsekakor ne moremo doznati nikjer razen v zunanjem prostoru, tako malo na sebi istovetna z pojavom prostornosti, kakor karkoli sploh. Tudi na njem moramo med drugim razlikovati med njeno splošnostjo – med njeno idejo – in med njenim konkretnim bivanjem. Težava razumeti idejo forme pa leži v tem, da je ideja vsega zunanjega nezavestna. In tako zunanje, čim bolj ga v duhu posplošujemo in skušamo dvigati k abstraktnemu, tembolj potemneva sornost njegova zavest, dokler slednjič na zaželeni točki ne pade v popolno nezavednost, – in se torej odtegne našemu raziskovanju.

V slučajih sedaj, kakor pri rošku, vonju, etc. nam predstavlja njihovo diskretnost moramo ločiti jih med seboj, kar p. sveda tudi o; mejnost, in ono, kar predstavlja nam njihovo prostorno formo.

Omejitost katerega koli predmeta, bodi vidnega ali slisnega p. vedno trije vrste. Prvi, da omejimo njega samega kot predmet od drugih predmetov, ali da ga drugi omejimo zgolj kot pojav od pojavnosti istega predmeta, ali da ga, tretji, omejimo kot raznako od raznake, ki p. na sebi preb, uetna. V prvem slučaju imamo preprosto prostorno omejitost. V drugem slučaju imamo omejitost pojavov, ki jim p. skupna vez njih časovno, sledstvo, ki omejitost, ki im. prostorno nistina, dan samo prostorno porazdeljen. V tretjem slučaju pa imamo omejitost raznake, ne v njih neposrednosti, kar p. tvorijo zgolj prave idej forme, ki pa je, kakor smo se rekli, nezvestna. Iskati sedaj razumskih razlogov za razliko med raznako in raznako mora ostati mogoče brez napake, ker mi, kot idejnega izvora nič predstavljenega in forma te razlike a priori nezvestnega značaja.

Javljaj.

Vse javljajski materiali je do, zanjaj. A dan se ne more javiti nič, kar bi ne bilo diskretno, tako da p. vsotnost javljaja karso osnovana v diskretnosti pojavnosti.

V slučajih tedaj, kakor pri zvoku, vonju, etc., nam predstavlja njihovo diskretnost možnost ločiti jih med seboj, kar je seveda tudi omejenost, in ono, kar predstavlja nam njihovo prostorno formo.

Omejljivost kateregakoli predmeta, bodisi vidnega ali slišnega je vedno trojne vrste. Prvič, da omejimo njega samega kot predmet od drugih predmetov, ali da ga drugič omejimo zgolj kot pojav od pojava na istem predmetu, ali da ga, tretjič, omejimo kot zaznavo od zaznave, ki je na sebi predmetna. V prvem slučaju imamo preprosto prostorno omejitev. V drugem slučaju imamo omejitev pojavov, ki jim je skupna vez njih časovno sledstvo, omejitev, ki ni prostorno mišljena, dasi samo prostorno ponazorljiva. V tretjem slučaju pa imamo omejitev zaznave v njeni neposrednosti, kar je možno zgolj potom ideje forme, ki pa je, kakor smo že rekli, nezavestna. Iskati tedaj zunanjih razlogov za razliko med zaznavo in zaznavo mora ostati nujno brez uspeha, ker ni, kot idejnega izvora nič sestavljenega in forma te razlike a priori nezavestnega značaja.

Javljenje.

Vse javljenje materije je dogajanje. A dasi se ne more javiti nič, kar bi ne bilo diskretno, tako da je možnost javljenja zares osnovana v diskretnosti pojava,

vendar javljajo samo mišit diskretnege,
 kakor nobeno dogajanje ne. Predpostavlja,
 - ali z drugega vidika, - p' predpogoj za
 resnično eksistenco predmeta v prostoru.
 Iz tega sledi, da p' avo, kar daje materiji
 značaj resničnosti njene eksistence, ne,
 kaj neznanega, ali z drugimi besedami,
 nekaj, kar je z ozirom na zasnovo
 samo negativnega značaja. Človek
 nimia ne dokada ne povoda, da bi se,
 vračal eksistenco negativnega. Vendar ni
 obtem nobene možnosti, da bi se nuj
 kako približal. In tako ~~nam~~^{mu} ne preostaja
 drugega, kakor da se zatiče k pozitivnemu,
 kot zavesti negativnega, kar je obtem sa,
 nuj resnično eksistenco materiji. Taka pri,
 hičnost nima čisto svoje, od vsega materijel,
 nega različne momente njegga obstoja. In
 tako se zgodi, da obstanemo pri vsaki
 raziskovanju materije nujno vedno samo
 pri njemu možnostnem momentu, to p' pri
 njemu prostornem določevanju, docim
 nas stremijo produkti tudi do momenta
 njinega resničnega bivanja nujno oddal,
 kajjo od nj' same proti pozitivnemu, katere
 materijo vselej brezpogojno predpostavlja,
 ne da bi se dalo iz nj' tudi kako izročiti,

Zaključanje.

Kakor se rečeno, filozofiji ni
 povsem znan red, ki določa zaključanje

vendar javljenje samo ni nič diskretnega, kakor nobeno dogajanje ne. Predpostavlja, – ali z drugega vidika, – je predpogoj za resnično eksistenco predmeta v prostoru. Iz tega sledi, da je ono, kar daje materiji značaj resničnosti njene eksistence, nekaj nezaznanega, ali z drugimi besedami, nekaj, kar je z ozirom na zaznavo samo negativnega značaja. Človek nima ne dokaza ne povoda, da bi zavračal eksistenco negativnega. Vendar ni obenem nobene možnosti, da bi se mu kako približal. In tako mu ne preostaje drugega, kakor da se zateče k psihičnemu, kot zavesti negativnega, kar je obenem zavest resnične eksistence materije. Toda psihičnost ima čisto svoje, od vsega materijelnega različne momente svojega obstoja. In tako se zgodi, da obstanemo pri vsem raziskovanju materije nujno vedno samo pri njenem možnostnem momentu, to je pri njenem prostornem določevanju, dočim nas stremljenje prodreti tudi do momenta njenega resničnega bivanja nujno oddaljujejo od nje same proti psihičnemu, katero materijo vselej brezpogojno predpostavlja, ne da bi se dalo iz nje tudi kakó izvajati.

Zaznavanje.

Kakor že rečeno, filozofiji ni povsem znan red, ki določa zaznavanju

miesto tukaj. Navadno je raznavanju podre-
jeno drugimi elementom sporuavanja kot
njih pogoj in njihova empirična predpostavka.

Tudi vsa raznava je možna le
na diskretum, ne da bi se je dalo izogajati
kako od uga. Izogajati pa se jeveda, tudi o
psihicnega, ki daji materiji znajoč misli,
nega eksistiranja. Kar tedaj trdimo je, da
dece: ni je materiji, razen materiji diskret,
no raznave v prostoru in ni je psihicnosti
drugi vsebine, razen vsebine tako raznave ma,
terije, a raznave ni mogoče izogajati niti in
raznave principa materije niti in prin-
cipa psihicnosti. Očvrsteno: raznava rine
naravnost svoj lastni princip, ki ni ne
diskretnost in ne negacija poslednjega.

Ta oko more raznati predmete mo-
raje biti osvetljeni. Toda, kar jih dela vidne,
pa samo ni vidno, in se odteguje pojmovanju.
V našem plućaju svetloba, pri drugih orga,
niti drugo. Rad bi človek raznal ta prin-
cip raznave, a ta trud je zaman. Je pač
tako, da je na svetu, kakor temu mora
biti, nekaj nepojumljivega, enak pa to, da
ni človek rešaril sveta.

Va tem mestu se mora človek
zadovoljiti s konstatacijo in ne iskati na-
prej. Filozofiji pa mora zadovoljiti pokvati
red, v katerem se morečajo pojmljivi in ne,
pojmljivi elementi sveta in raji in treba,
da skusa preko meja, ki nam jih je postavila.

mesto tukaj. Navadno je zaznavanje podrejeno drugim elementom spoznavanja kot njih pogoj in njihova empirična predpostavka.

Tudi vsa zaznava je možna le na diskretnem, ne da bi se je dalo izvajati kako od njega. Izvajati pa se je neda tudi ne od psihičnega, ki daje materiji značaj resničnega eksistiranja. Kar tedaj trdimo je sledeče: ni je materije, razen materije diskretno zaznane v prostoru in ni je za psihičnost druge vsebine, razen vsebine takó zaznane materije, a zaznave ni mogoče izvajati niti iz ~~materijelnega~~ principa materije niti iz principa psihičnosti. Nasprotno: zaznava ima marveč svoj lasten princip, ki ni ne diskretnost in ne negacija poslednjega.

Da oko more zaznati predmete morajo biti osvetljeni. Toda, kar jih dela vidne, pa samo ni vidno. In se odteguje pojmovanju. V našem slučaju svetloba, pri drugih organih drugo. Rad bi človek zaznal ta princip zaznave, a ta trud je zaman. Je pač tako, da je na svetu, kakor tema mora biti, nekaj nepojmljivega, znak za to, da ni človek ustvaril sveta.

Na tem mestu se mora človek zadovoljiti s konstatacijo in ne iskati naprej. Filozofiji pa mora zadostovati poznati red, v katerem se uvrščajo pojmljivi in nepojmljivi elementi sveta innji ni treba, da skuša preko meja, ki nam jih je posta-

vila marava.

Nekaj pa je vsakakor zelo čudno: pojm empirične možnosti, vsaj filozofiji neporovan pojmi, ki ga raznava v svojih lastnem prui, cipu vspešnosti razširja nad vse stvari.

Vi deli suvo, na čem bazira možnost materiji in potem na čem njuna resničnost. Logično miselnja nas lahko od tod naprej k sledečim prevdajanjim: česar bi stvari pod nobenimi pogoji ne mogel raznati, tega razuj sploh ni. V raznavi bi torej nekaka nujnost za predmete, ker bi ji brez upočitja sploh ne bilo. Polko logika. Izven logike pa stoji potem še tale obr, nites stavka: raznava v svojih prui, cipu se zaveda relativne možnosti vsake empiričnega, (katero p. v. tem njunem stajni neobčljivo od vsj potom analize) - a to ne glede na njuno formo (diskrepcijo) in tudi ne glede na njuno vsebino (ekn; stueno) maruče glede na nekaj drugega, kar pa je označeno samo potom predi, katero nepojmljivega.

Stik:

Premik je določilo materiji, ki predpostavlja možnost svojega prenos skoraj prostor. Znanje - med diskretnimi deli materiji - definirano premik rela, trivno, kot imenuje prostora teh delov med seboj. Oba tem mestu pa obravna,

vila narava.

Nekaj pa je vsekakor zelo čudno: pojm empirične nujnosti, vsej filozofiji nepoznan pojm, ki ga zaznava v svojem lastnem principu vsepričujočnosti razširja nad vse stvari.

Videli smo, na čem bazira možnost materije in potem na čem njena resničnost. Logično mišljenje nas lahko vodi od tod naprej k sledečim prevdarjanjem: česar bi človek pod nobenimi pogoji ne mogel zaznati, tega zanj sploh ni. V zaznavi leži torej nekaka nujnost za predmete, ker bi jih brez nje očito sploh ne bilo. Toliko logika. Izven logike pa stoji potem še tale obrnitev stavka: zaznava v svojem principu se zaveda relativne nujnosti vsega empiričnega, – (katero je v tem njenem stanju neločljivo od nje potom analize), – a to ne glede na njeno formo (diskrecijo) in tudi ne glede na njeno vsebino (eksistenco) marveč glede na nekaj drugega, kar pa je označeno samo potom predikatov nepojmljivega.

Dotik.

Premik je določilo materije, ki predpostavlja možnost svojega prenosa skozi prostor. Zunanje – med diskretnimi deli materije - definiramo premik relativno, kot izmeno prostora teh delov med seboj. Na tem mestu pa obravna-

vamo premik kot vsi se akt, katerega
samega ni mogoče diskretno smisliti. Moramo
predpostavljati možnost vsega premosa pre-
mika skori prostor, da je diskretno vse,
skori v dotiku med seboj, ki edini tak
premos omogoča. Dotik sam pa kot indre-
ktno splot ni kumangi raznaven. Ker za-
kupati dotik, bi se reklo raznati razdaja
O, kar je vendar protislovje. Res je tedaj,
da človek lahko kumangi raznava premi-
kangi materiji, ne more pa kumangi za-
kupati tudi premikanga samega kot takega,
ker se to vsi le skori vse O točke stališnja
materiji in je zgolj nekaj imaginarnega.

Premik sam se sveta ne premika.
V tem smislu je razvidno le potom ob-
čutja subjekta, možnost katerega je o-
snovana ravno na - kakor smo rekli -
kumangi raznavnem dotiku diskret-
nega; - potom občutja, ki daji materiji
kacaj resnične eksistence. Ostane samo
še vprašanje za premikom samim. Ma,
kerja ni, kajti le ta se premika in
je ne moremo istovetiti s premikom sa-
mim. O premiku kot takim, kot kumangi
raznavnem aktu pa ne vemo ničesar,
kot da predpostavljamo za svojo možnost
vsakoraznega dotika diskretnega, ki
edini omogočuje njega premo, - ne da
bi bil on sam. Rekli smo že, kot zadnje,
da se premik sam ne premika. In tako

vamo premik kot vršeč se akt, katerega samega ni mogoče diskretno omejiti. Marveč predpostavlja možnost vsega prenosa premika skozi prostor, da je diskretno vseskozi v dotiku med seboj, ki edini tak prenos omogoča. Dotik sam pa kot indiskretno sploh ni zunanje zaznaven. Ker zaznati dotik, bi se reklo zaznati razdaljo 0, kar je vendar protislovje. Res je tedaj, da človek lahko zunanje zaznava premikanje materije, ne more pa zunanje zaznavati tudi premikanja samega kot takega, ker se to vrši le skozi vse 0 točke staknjene materije in je zgolj nekaj imaginarnega.

Premik sam se seveda ne premika. V tem smislu je zavesten je potom občutja subjekta, možnost katerega je osnovana ravno na – kakor smo rekli – zunanje nezaznavnem dotiku diskretne; – potom občutja, ki daje materiji značaj resnične eksistence. Ostane samo še vprašanje za premikom samim. Materija ni, kajti le ta se premika in je ne moremo istovetiti s premikom samim. O premiku kot takem, kot zunanje nezaznavnem aktu pa ne vemo ničesar, kot da predpostavlja za svojo možnost vseskoznjega dotika diskretne, ki edini omogočuje njegov prenos, – ne da bi bil on sam. Rekli smo še, kot zadnje, da se premik sam ne premika. In tako

je ideja premika res neskončna ne,
premičnost. O tej, kot ideji pa preveda
ni mara. Čačim po katerem se
javlja kot ideja se v apercepcijah,
nem, bomo se omenili. Višje pa na
se spoznavajo ne gre in premika na
sebi nam je po svoji naravi nedo,
stopen kakor vse na sebi spleh, ki
to nedo povdarjamo.

Občutje.

Tudi občutje je zgolj notran.
jega, tedaj znanje nekakšnega, zgolj
psihicnega znanja. Kaj moremo o
njem dosti govoriti? V kolikor obrav,
navamo materijo ne glede na njega,
govorimo samo o možnosti materiji
ali o momentih, na katerih je omo,
vna zgolj možnost materiji. Nas,
protu pa je občutje materij ono,
kar da le tej značaj resnične eksistenc.
ce. To je vsekakor bolj nenavaden na,
zor: kajti, saj irrika, da je resnična
eksistenca materiji zgolj materij
značaj materiji in niti materiji
niti resničnost na sebi. A komur
ni neman način, kako stoji stvari
zavran vprašanja po resnici, to
morda tem lažje razumel, kakaj
pridemo tu do tega rezultata.
Možnost vsega občutja je osnovana.
kakor smo videli na dotiku vsega.

je ideja premika res neskončna nepremičnost. O tej, kot ideji pa seveda ni nazora. Način po katerem se javlja kot ideja še v apercepcijonelnem, bomo še omenili. Višje pa naše spoznanje ne gre in premik po sebi nam je po svoji naravi nedostopen kakor vse na sebi sploh, kot to vedno poudarjamo.

Občutje.

Tudi občutje je zgolj notranjega, tedaj zunanje nezaznavnega, zgolj psihičnega značaja. Kaj moremo o njem dosti govoriti? V kolikor obravnavamo materijo neglede na njega, govorimo samo o možni materiji ali o momentih, na katerih je osnovana zgolj možnost materije. Nasprotno pa je občutje materije ono, kar da le tej značaj resnične eksistence. To je vsekakor bolj nenavaden nazor: kajti, saj izreka, da je resnična eksistenca materije zgolj značaj materije in niti materija niti resničnost na sebi. A komur ni neznan način, kako stoje stvari zastran vprašanja po resnici, bo morda tem lažje razumel, zakaj pridemo tu do tega rezultata. – Možnost vsega občutja je osnovana kakor smo videli na dotiku vsega

diskretnege med seboj, - ki ji ni ostane
v svoji ideji tudi problem, - ni občutje
samo ni drugega kot notranja za,
vse tega dotika ni v rasko z njim
nekoj. po svojem značaju sumničnega,
svojo mignost pa izvaja iz svoje za,
visti, ki smo ji nadelili mi ugodje, o kateri
sedaj nekaj besedi.

Ugodje.

Možnost vsega psihičnega
je osnovana na imaginarnem dotiku
diskretnege, njegova resničnost na
občutju slednjega v subjektu, - njegovo
mignost pa projiciramo v ugodje.

Predusem bodi opominjano, da tu ni
govora o tem ali omem ugodju, marveč
samo o principu, ki je prva osnova vsem
ostalim. Trdimo torej sledeč: Karkoli, ka,
karkoli katerokoli bitji občuti-ugodnega,
lepega, prijetnega, itd., ni vsa razprotja,
vsem tem občutjem nasiljivosti tedaj naj,
prevolitnejša, brez pogoja življinske sila,
samoljubja v najvišjem smislu, to bi,
se, a to nam je že znan pojav pri vsi
vprašanjih te vrste, ki stoji nekako vsem
območja psihičnega v aperepcijonelnem.
Le tako samoljubje pa predpostavljamo
resnično nekako ugodje nad življenjem,
ki seveda ni isto vrsto z nobenim u,
godjem, ki ga lahko spravimo v kak

diskretnega med seboj, – ki je in ostane v svoji ideji tudi problem, – in občutje samo ni drugega kot notranja zavest tega dotika in v razliko z njim nekaj po svojem značaju resničnega, – svojo nujnost pa izvaja iz svoje zavesti, ki smo ji nadelili ime ugodje, o kateri sedaj nekaj besedi.

Ugodje.

Možnost vsega psihičnega je osnovana na imaginarnem dotiku diskretnega, njegova resničnost na občutju slednjega v subjektu, – njegovo nujnost pa projiciramo v ugodje.

Predvsem bodi opomnjeno, da tu ni govora o tem ali onem ugodju, marveč samo o principu, ki je prva osnova vsem ostalim. Trdimo torej sledeče: Karkoli, kakorkoli katerokoli bitje občuti – ugodnega, lepega, prijetnega, etc., in vsa nasprotja, vsem tem občutjem načeljuje tedaj najprvobitnejša, brezpogojna življenjska sila samoljubja v najvišjem smislu te besede. Ta stavek niti nima dokaza zase, a to nam je že znan pojav pri vseh vprašanjih te vrste, ki stoje nekako izven območja psihičnega v apercepcijonelnem. Le tako samoljubje pa predpostavlja resnično nekako ugodje nad življenjem, ki seveda ni istovetno z nobenim ugodjem, ki ga lahko spravimo v kak

pozni ni mu dano tako rine. Tu tako
se zgodi, da je vse duševno, (psihično,
miseljno) prizadvaži, da torej
~~izvir~~ je najvišja in brezpogojna
sila vsega našega umovanja, da
torej izviru vseh pojmov vse filo.
sofije koncem koncem le iz samogizga
bitja nad samim seboj, vseh česar
so rezultati vseh teorij, ki govorijo
o panici, o objektivnem, o tem, kar
ni vidno na subjektivnost, da
vsi ti rezultati vseh negativno,
to je, da vse, kar je kakorkoli
subjektivno, - ni to je vse sploh, ni
ono, kar sočijo, namreč objektivno
ni s tem resnično samo na sebi.

Quint.

Misliti, da ne bo vsakomur
po pravokarsnih besedah jasno, kaj
da pravi prav je preostaja obravna,
vati, ker poleg vsega itak ničesar ne
ne more biti. Nam pa je prav ta ra
nost dobrodošla, da imamo vsaj
eno opiralnico pri stvari, ki ji prav
tako zelo nedostopna vsemu. Če
namreč sedaj govorimo, to ni nič
drugega, kot neposredna zavest vseh
teh besedi, toda podana brez misli,
sama in sbe v svojih aperepcijah
stanju, ki je nekako ozarjeno stanje in
flekta, ni samo pod takimi pogoji

pojmu in mu damo kako ime. In tako se zgodi, da je vse duševno, (psihično, mišljenjsko) prizadevanje, da torej izvira je najvišja in brezpogojna sila vsega našega umovanja, da torej izvira vrhni pojem vse filozofije koncem koncev le iz samoljubja bitja nad samim seboj, vsled česar so rezultati vseh teorij, ki govorijo o resnici, o objektivnem, o tem, kar ni vezano na subjektivnost, da vsi ti rezultati izzvene negativno, to je, da vse, kar je kakorkoli subjektivno, – in to je vse sploh, ni ono, kar iščejo, namreč objektivno in s tem resnično samo na sebi.

Smisel.

*Mislim, da ne bo vsakomur po ravno-
karšnih besedah jasno, kaj da pravzaprav še pre-
ostaja obravnavati, ker poleg vsega itak več niče-
sar ne more biti. Nam pa je prav ta zavest dobro-
došla, da imamo vsaj eno opirališče pri stvari, ki
je sicer tako zelo nedostopna vsemu. O čemer na-
mreč sedaj govorimo, to ni nič drugega, kot nepo-
sredna zavest vseh teh besedi, toda podana brez
misli, sama iz sebe v svojem apercepcijonelnem
stanju, ki je nekako ozarjeno stanje intelekta, in
samo pod takimi pogoji*

v naravi nekaterih ljudi nič kot
prava beseda, ki okvačujajo naravo
ustvarjajočega genija. I. temu se sedaj
podajamo na pot, ki v filozofiji
nič ne sme imeti mesta. Osvali
jih bomo zato tudi samo makratko,
v zaost, da z besedami stvari
itak ne pridemo bližje, dasi si ji
karadi kaljucnosti, prostena to urogiht
tudi ne mremo popolnoma.

Pokarali smo že, da ji smisel vseh
stvari, ki nas obdajajo nekaj samostoj-
nega, od naši duševnosti neodvisnega.
Človeško sposobnost za tako spozna-
vanje pa smo imenovali aperepcijo pel-
nost. Kakor tudi vse imovnosti sploh,
tako tudi tudi ona nujno v naravi
vsakega človeka, da, biča sploh, vendar
pa veda, in tudi to kakor pri vseh
stvari, posameznim individuumom
različno pristno. V svoji popolnosti pa
samo bistva ustvarjajočega genija. Iz
tega razloga smo navedli na tem
mestu ene verse, kar na xbi, pich ni
potrebno, kajti smisel je vedno tudi pri-
cipi v vseh drugih manj jasnik o,
blikah, a navedli smo ga jih ravno
karadi njegove jasnosti v tej obliki.

Da se v našem jeziku imenujejo
organi karneve cutila in ne več
smisli, to so storila pota, po katerih

v naravi nekaterih ljudi več kot prazna beseda, ki označujejo naravo ustvarjajočega genija. S tem se seveda podajamo na polje, ki v filozofiji niti ne sme imeti mesta. Orisali jih bomo zato tudi samo nakratko, v zavesti, da z besedami stvari itak ne pridemo bližje, dasi si ji zaradi zaključenosti sistema izogniti tudi ne smemo popolnoma.

Pokazali smo že, da je smisel vseh stvari, ki nas obdajajo nekaj samostojnega, od naše duševnosti neodvisnega. Človeško sposobnost za tako spoznavanje pa smo imenovali apercepcijelnost. Kakor leže vse zmožnosti sploh, tako leži tudi ona nujno v naravi vsakega človeka, da, bitja sploh, vendar pa seveda, in tudi to kakor pri vseh stvareh, posameznim individuumom različno prisotno. V svoji popolnosti pa samó bistvu ustvarjajočega genija. Iz tega razloga smo navedli na tem mestu one verze, kar na sebi sicer ni potrebno, kajti smisel je vedno tudi pričujoč v vseh drugih manj jasnih oblikah, a navedli smo jih ravno zaradi njegove jasnosti v tej obliki.

Da se v našem jeziku imenujejo organi znave čutila in ne več smisli, to so storila pota, po katerih

ji še njegov razvoj. V bistvu namreč
nisi nič res ni kaj pravičen od nje,
na smisel. Ker je primarno organom
rasodovati nam smisel narave, čeprav
je to pred subjektom nekaj neavidečnega,
dočim je občutji potem organom še nekaj
sekundarnega. Ta funkcija organov
počez popolne fiziološke razlage ka,
katera si drugit, na materijo ne
vzamek razlag, o tem ni treba
več govoriti. Kljub proa funkcija pa
je kakor rečeno celo nekaj, kar stoji
okraj vse psihicne zavesti, v neorganiziranem
aperceptivnem.

Toteni smo si nekaj besed h
popolnjeni narava o premiku. Smisel
travni ni nič stalnega in se vedno
izpreminja, kakor se izpreminjajo tudi
gudje. V bistvu pa se sveda nič ne iz,
premeni, in radene to izpreminjanje h
nekako relativno vso naravo. Relativno
na kaj?

Intelektu je torej dana močnost, da
mu je pod pogoji prisoten premik, a ne od
dela do dela narave v totaliteti celot,
nega, katero samo je idejni predpogoj in
samo nujno izven vse izpreminbe. To
lega je razvidno, da premik na svet
ne izvira iz notranjosti sveta, ker je vsa,
pricujočemu prisoten kot surovosti, ki sa,
dane svet v totaliteti njegovih prediktor

je šel njegov razvoj. V bistvu namreč ime čut res ni bolj pravilen od imena smisla. Ker je primarno organom razodevati nam smisel narave, čeprav je to pred subjektom nekaj nezavednega, dočim je občutje potom organov šele nekaj sekundarnega. Da funkcija organov poleg popolne fiziološke razlage zahteva še drugih, na materijo ne vezanih razlag, o tem ni treba več govoriti. Njih prva funkcija pa je kakor rečeno celo nekaj, kar stoji onkraj vse psihične zavesti, v nezavestnem apercipcijsnem.

Dolžni smo še nekaj besed o popolnitvi nazora o premiku. Smisel stvarjem ni nič stalnega in se vedno izpreminja, kakor se izpreminjajo tudi ljudje. V bistvu pa se seveda nič ne izpremeni, in zadene to izpreminjanje le nekako relativno vso naravo. A relativno na kaj?

Intelektu je torej dana možnost, da mu je pod pogoji prisoten premik, a ne od dela do dela marveč v totaliteti celotnega, katero samo je idejni predpogoj in samo nujno izven vse izpremembe. Iz tega je razvidno, da premik na svetu ne izvira iz notranjosti sveta, ker je vsepričujočemu prisoten kot snovanje, ki zadene svet v totaliteti njegovih predikatov

marviti, da ima tudi premik svoj nas,
maraven izvor na sebi. Prisotnost premi-
ka ~~pa~~ pre v aperepcijelnem po predpo,
stavljaj obrnem problematičnem neskončnem
dotik vsega diskretnega v prostoru.

Duh.

Vendar ji smisel pred aperep-
cijelnem tudi le nekaj kumvajega,
namreč objekt zavesti v upnem aperep-
cijelnem stariji in predstavlja torej
samo možnost le-te poslednje. Ono, kar
poslednje ved ujima, smi imenoval
duha, v smislu, kakor se rabi ta be,
seda v svojem ne zgolj razumskem
pomeni. Na njem je osnovana konic-
nost smisla, sedaj eksistencija vseprisotnega
aperepcijelnega. Nekaj človeški maravi
čudno tuje se nam javi pri teh
mislih. Zakon sistema sega skoraj vse
globine stvarstva, celo tja, kamor ne
steje več misli, a naj si re kumorkoli,
bistra ni in ni najti nikjer.

Zavest.

Konec smo dospeli do tega
zadnjega momenta vsega našega
bistra. Vprašanja ni odgovori naj
nimajo števila, ni vendar ji ostal
nerazjamen kakor pridan. Ker
zavest ji razume vse ni vendar ji
sama le nič. Posodi je ni v vsem,
a sama nikjer. Zato so ostala

marveč da ima tudi premik svoj nadnaraven izvor na sebi. Prisotnost premika v apercepcijonelnem pa predpostavlja obenem problematičen neskončen dotik vsega diskretnega v prostoru.

Duh.

Vendar je smisel pred apercepcijonelnem tudi le nekaj zunanjega, namreč objekt zavesti v njenem apercepcijonelnem stanju in predstavlja torej samó možnost le-te poslednje. Ono, kar posreduje med njima, sem imenoval duha, v smislu, kakor se rabi ta beseda v svojem ne zgolj razumskem pomenu. Na njem je osnovana resničnost smisla, tedaj eksistenca vsepričujočega apercepcijonelnega. Nekaj človeški naravi čudno tujega se nam javi pri teh mislih. Zakon sistema sega skozi vse globine stvarstva, celo tja, kamor ne sežejo več misli, a naj seže kamorkoli, bistva ni in ni najti nikjer.

Zavest.

Končno smo dospeli do tega zadnjega momenta vsega našega bistva. Vprašanja in odgovori nanj nimajo števila, in vendar je ostal nerazjasnen kakor prvi dan. Ker zavest je resnično vse in vendar je sama le nič. Povsodi je in v vsem, a sama nikjer. Zato so ostala

razmisliševanju o njej brez ploda, morda
da se razodeje njena narava nerazumljiva.

Črisati naravo pričujočega vprašanja
bi zahtevalo mnogo primerov,
razglabljanj in prevdajanj; mnogo
več, kakor ji to na tem mestu mogoče.
O njej vsekakor bodi povedano samo toliko,
da ne morejo nikdar doseči več, kot
črisati jamo in jasne nedostopnosti
apercepcije velnega analitičnega
razmisliševanja in s tem nje posledice.

Tu tako lahko sedaj le odločimo,
da Tuje in Cleje ni razumel vsebine
vprašanja, o katerem je razpravljal,
tako, kakor se razume, da, in se ji
zato moral ustaviti preje, kot se
je človeku ustaviti potrebno. Tu
to in prevelikega ponosa na veliko
zmožnost svojega razuma, ki je bil
res večji od Parmenidovega, pa je kljub
temu moral zaiti v nerazumevanje in
morda ravno zaradi svoje veličine.

razmišljanja o njej brez ploda, morda se razodene njena narava nerazmišljanju.

Orisati naravo pričujočega vprašanja bi zahtevalo mnogo primerov, razglabljanj in prevdaranj, mnogo več, kakor je to na tem mestu mogoče. O njih vseh bodi povedano samo toliko, da ne morejo nikdar doseči več, kot orisati jasno in jasneje nedostopnost apercepcijskega analitičnemu razmotrivanju in s tem tudi meje poslednjega.

In tako lahko sedaj le odločimo, da Tujec iz Eleje ni razumel vsebine vprašanja, o katerem je razpravljal, takó, kakor se razumeti dá, in se je zato moral ustaviti preje, kot se je človeku ustaviti potrebno. In vse to iz prevelikega ponosa na veliko zmožnost svojega razuma, ki je bil res večji od Parmenidovega, pa je kljub temu moral zaiti v nerazumevanje in morda ravno zaradi svoje veličine.

II poglavje.

Principi našega sveta.

Celokupna raznava sveta, katere principe smo opisali, predpostavlja stvari vedno subjekt, potem katerega edinstvo more priti do katerekoli raznave, sploh. Tudi vseloina raznave (materija) ni odvisna od subjekta, ki jo raznava, in dani, drugič, ni raznava kakršne koli v psihičnih predstavah subjekta; marveč nima, kakor smo navedli, se svoj lasten nadsubjektiven princip apercepcijonebnega, v katerem sta na analitičnem načinu nedostopni načinu predmetno (objektivno) raznava psihičnost ni neprehitljivost; kljub vsemu temu tedaj, da nima vse, ~~kar~~ ~~splah~~ katerekoli splah kako je, svoji mesto v svetu ni je ni stvari, niti materialne, niti duševne, ki bi ne bila zapopadena v njem, kljub vsemu temu in moramo biti v svesti, da je vse potom raznave dojeta po svojemu bistvu le samo čutno, to je subjektivne narave in da nima objektivno nikjer na svetu lastnega močnega. Ta raven je, ki nam odkriva naravo nima, one zmožnosti našega bitja, ki nima nič skupnega z vsem svetom, ni ki vendar ni nič brez njega.

II. poglavje

Principi umskega sveta.

Celokupna zaznava sveta, katere principe smo orisali, predpostavlja tedaj vedno subjekt, potem katerega edinole more priti do katerekoli zaznave sploh. A dasi vsebina zaznave (materija) ni odvisna od subjekta, ki jo zaznava in dasi, drugič, ni zaznava zaključena v psihičnih predstavah subjekta, marveč ima, kakor smo navedli, še svoj lasten nadsubjektiven princip apercepcijonega, v katerem sta na analitičnemu mišljenju nedostopen način predmetno (objektivno) združena psihičnost in nepsihičnost; kljub vsemu temu tedaj, da ima vse, karkoli sploh kako je, svoje mesto v svetu in je ni stvari, niti materijelne, niti duševne, ki bi ne bila zapopadena v njem, kljub vsemu temu si moramo biti v svesti, da je vse potom zaznave dojeta po svojem bistvu le samo čutne, to je subjektivne narave in da nima objektivno nikjer na svetu lastnega nazora. Ta zavest je, ki nam odkriva naravo uma, one zmožnosti našega bitja, ki nima nič skupnega z vsem svetom, in ki vendar ni nič brez njega.

Definiramo umu tedaj, kot zavest dejstva,
da ji vse, česar se zaveda le čutne, to
je od njega samega različne narave.
In to je tudi vse. Ker umovati o umu
je očitni *circulus vitiosus*, ni ostane
umju brez uspeha.

O umu pa velja, da je raslog ideje
objektivnosti celotne kuma; ustrašuje
ni vseprisiljoče narave. Zato je objektiv-
nost, t. j. resnica sama za vse naše
pojmovanje vedno samo cilj, katerega
se vedno samo belj in belj bližamo,
zelo čudna zavest, ni skoraj je mogoča,
mo čuditi, da se človeško lahko za,
dovolji z ujo. Očitno je vsa se nehalo
drugače (ker ji nič za rezultat nemogoče)
le da nam ni dano tega vedeti.

Prisali smo naravo z arnave s
treh vidikov, ki se načelno ločijo med
seboj. Prisati nam preostane torej se
način razumevanja, ki jih ima umska
zavest do njih.

Najprej pa si moramo biti na
janeu o tem, da nam narava pa,
kuma samega poveda ne mudi čisto nič,
čemer bi ga mogli na sebi razmotri-
vati. Ker, kar ni ne forma ni ne vse,
bica niti nov ne, ni ni drugega, kot
samo zavest ravno vse take zavesti, je
pač preabstraktno, da bi umu mogli kako
bližje. Zato smo očitno predali, ker

Definiramo um tedaj, kot zavest dejstva, da je vse, česar se zaveda le čutne, to je od njega samega različne narave. In to je tudi vse. Ker umovati o umu je očividni circulus vitiosus, in ostane nujno brez uspeha.

O njem pa velja, da je razlog ideje objektivnosti celotne zunanje, notranje in vsepričujoče narave. Zato je objektivnost, t.j. resnica sama za vse naše pojmovanje vedno samo cilj, h kateremu se vedno samo bolj in bolj bližamo, zelo čudna zavest, in skoraj se moramo čuditi, da se človeštvo lahko zadovolji z njo. Očividno je vse še nekako drugače (ker je sicer ta rezultat nemogoč) le da nam ni dano tega vedeti.

Orisali smo naravo zaznave s treh vidikov, ki se načelno ločijo med seboj. Orisati nam preostane torej še način razmerja, ki jih ima umska zavest do njih.

Najprej pa si moramo biti na jasnem o tem, da nam narava razuma samega ne nudi čisto nič, s čemer bi ga mogli na sebi razmotrivati. Ker, kar ni ne forma in ne vsebina niti snov ne, in ni drugega, kot samo zavest ravno vse take zavesti, je pač preabstraktno, da bi mu mogli kako blizu. Zašli smo očividno predaleč, – ker

čeprav morda res nima še kako na-
kavo, razmišljati o tem presga naše
zmožnosti.

Tu tako budi sedaj dovolj, da na-
vedemo, kaj se mora na materiji, kaj
na psihičnem in kaj na apercipijel,
nem imenovati nismo.

Materijo smo imenovali diskretno,
t. v. diskretno domneva nam s svojimi
pojmi. Tu res so pojmi oni, kar daje dis-
kretnemu objektivnost. Društvenosti pa je
lastno razmišljanje, katero odstranja
ni in opreča pojme. Tu nam psihičnem
delovanju daje mišljnjo na njem objektiv-
nost upravi subjektivnosti. Tudi aper-
cipijelna zavest nima svoje nismo za,
vse njegova čutnega značaja, zavest ki
je od mišljnjo tako različna, kot psihičnost
od apercipijelnega.

U kmen hočemo sedaj se rasto,
tudi smisel pojmov, ki jih imenujemo
kategorije, t. j. pojme čistega razuma.

Ta nam je najprej potrebno,
da se zavedamo tega, da je vsak moment
čutno zaznanega sveta, kakor smo ga
orisali, popolnoma samostojen sam o
sebi, da izpolnjuje svoji naravi pri-
vsem celokupno stvarstvo in da je raz-
merje, ki ga imajo med se in drugimi, nam,
naravna, to je tako, da katero mi ugoti

čeprav morda res ima še kako naravo, razmišljati o tem presega naše zmožnosti.

In tako bodi tedaj dovolj, da navedemo, kaj se mora na materiji, kaj na psihičnem in kaj na apercepcijonelnem imenovati umsko.

Materijo smo imenovali diskretno, a vse diskretno doumeva um s svojimi pojmi. In res so pojmi ono, kar daje diskretnemu objektivnost. Duševnosti pa je lastno razmišljevanje, katero ustvarja in si osvešča pojme. In vsemu psihičnemu delovanju daje mišljenje na njem objektivnost njegovi subjektivnosti. A tudi apercepcijonelna zavest ima svojo umsko zavest zaradi njene čutnega značaja, zavest ki je od mišljenja tako različna, kot psihičnost od apercepcijonelnega.

—

H koncu hočemo sedaj še razložiti smisel pojmov, ki jih imenujemo kategorije, t.j. pojme čistega razuma.

V ta namen je najpreje potrebno, da se zavedamo tega, da je vsak moment čutno zaznane sveta, kakor smo ga orisali, popolnoma samostojen sam v sebi, da izpolnjuje svoji naravi primerno celokupno stvarstvo in da je razmerje, ki ga nujno veže z drugimi, nadnaravna, to je taka, za katero ni najti

razloga v svetlu samega. Kdo hoče
 sedaj поближе določiti naravo katerega
 momenta, lahko to storimo samo reči,
 živno z ozirom na katerega drugega.
 Tako lahko na primer o materijalnosti
 rečemo, da je z ozirom na zavest ne,
 kaj nezavestnega, da je javljajoče napri-
 mer z ozirom na človeško materijo, ki
 se javi, nekaj notranjega etc. etc.

Toda, definicije na sebi, za vsak
 moment zase, pa naveda ni, ker nam
 je vse, vsak moment na sebi enako ne,
 dostopen.

Umu pa je povsodi prisoten. Določiti
 opisanih momentov bodijo katerakoli, naj
 se na primer pri zavesti godi za nezavest,
 za polzavest, za polnezavest ali katerakoli
 drugo in to pri vseh momentih enako, um
 je povsodi enako prisoten.

Vse duševno priredavamo gre za to,
 kajim splošnim zakonom posameznemu in
 tako je tudi splošna zavest ona, kar je v
 teh stvarih najdragocenejše. Splošna za-
 vest pa se v pariko z zavestjo posameznega
 razlikuje čista zavest, ona pa empirična.

Kategorija pa so pojmi, ki ozna-
 čujejo miselno zavest na splošni črti za-
 vesti sveta. In tako najdemo, ako vpra-
 šamo vse momente čutnega sveta v
 njihovi splošnosti tudi vse kategorije
 po njihovem redu.

razloga v svetu samem. Ako hočemo tedaj поближе določiti naravo kakega momenta, lahko to storimo samo relativno z ozirom na kakega drugega. Tako lahko naprimer o materijelnosti rečemo, da je z ozirom na zavest nekaj nezvestnega, da je javljanje naprimer z ozirom na zunanjo materijo, ki se javi, nekaj notranjega etc. etc.

Toda, definicije na sebi, za vsak moment zase, pa seveda ni, ker nam je vse, vsak moment na sebi enako nedostopen.

Um pa je povsodi prisoten. Določilo orisanih momentov bodijo katerakoli, naj se naprimer pri zavesti godi za nezvest, za podzvest, za polnozvest ali katerokoli drugo in to pri vseh momentih enako, um je povsodi enako prisoten.

Vse duševno prizadevanje gre za iskanjem splošnih zakonov posameznemu in tako je tudi splošna zavest ono, kar je v teh stvareh najdragocenejše. Splošna zavest pa se v razliko z zavestjo posameznega imenuje čista zavest, óna pa empirična.

Kategorije pa so pojmi, ki označujejo umsko zavest na splošni čutni zavesti sveta. In tako najdemo, ako vzamemo vse momente čutnega sveta v njihovi splošnosti tudi vse kategorije po njihovem redu.

Tako je 1) splošna zavest diskretnega zavest Enote
 " " 2) " " javljenja " Mnogega
 " " 3) " " zaznave " Vesoljnega.

To so kategorije kvantitativnosti. Smisel njihove zveze ni težko uvideti. Vse diskretno si moramo misliti v enotah, mišljene in zapopadene v pojmi. Javljenje pa nam predstavlja proces, ki predpostavlja možnost mnogih elementov, ki se vrste drug za drugim in si zakonito sledijo. Zaznava vsega tega pa je v svojem principu zgolj zavestnega, tedaj vesoljnega značaja. In tako nam tedaj kvantitativne kategorije ne predstavljajo drugega, kot umsko zavest vseh na zunanost se nanašajočih momentov sveta.

Enako je s kvalitativnimi kategorijami, to je z umsko zavestjo vseh na notranost sveta se nanašajočih njegovih momentov (t.j. z mišljenjem samim) katera/-ega/ se zaveda

- 1) Realitete celokupne zunanje osnovane narave
- 2) Negativnosti " notranje " "
- 3) Limitativnosti " vsepričujoče " "

In naposled je enako tudi s kategorijami relacije, v katerih se zrcali umska zavest onih momentov sveta, ki se nanašajo na njegovo vsepričujočo naravo.

- 1) Substantivnosti: vsepriznajočega z opirno na kemajost vitar
- 2) Kazualnosti " " " " utvarjajoč "
- 3) bojazljivosti: upliva " " " " vsepriznajočnost "

Kakor je rečeno, da je umska zvestota celokupnim
čutstvom, hodoj subjektivni zvestoti sveta znatnej objektivnosti.
Le ta objektivnost pa je brez vsake vsebine. In tako je človeku zvestota
kako istosti in nujnosti svetovita pica nekaj neravnega, nikoli
pa ne more doznati končno veljavnosti kakor v
empiriji, ki ostane zanj vedno nekaj šla,
črnega. Tako izraža naprimer umska
zvestota karzalnosti v danem slučaju
vselej nujnost svoji karzalnosti, nikoli
pa ni in vsebine same karzalnosti, da se
je moralo prav to zgoditi, kar se je tudi
zgodilo. In tako je s celokupno zvestoto
uma. Objektivnosti, to je Resnice zato
tudi praznoprav ne bi smeli imenovati
ideje, ker ideje so vse zapopadene v
svetu, truvie je nekaj, kar je višje
od idej in kar v sled nepojunljivosti raz,
umija, v katerem se veže z njimi,
stavljamu živcu sveta.

Pratiti pa vsakom ne sme,
mo, da ima cel to razmerje v nuni
se svoji kategoriji - namreč kategoriji
žgof, modalnega, to je možnega, neminega
in shiznega, ni gotovo tedaj tudi pojo
naravo. bender segajo, kakor smo že

- 1) Substancijelnosti vsepričujočega z ozirom na zunanost sveta
- 2) Kavzalnosti " " " " notranjost "
- 3) Vzajemnosti vpliva " " " " vsevpričujočnost ".

Kakor že rečeno, daje umska zavest celokupni čutni, tedaj subjektivni zavesti sveta značaj objektivnosti. Le ta objektivnost pa je brez vsake vsebine. In tako je človeku zavest zakonitosti in nujnosti vesoljstva sicer nekaj naravnega, nikoli pa ne more dognati končno veljavnih zakonov empirije, ki ostane zanj vedno nekaj slučajnega. Tako izraža naprimer umska zavest kavzalnosti v danem slučaju vselej nujnost svoje kavzalnosti, nikoli pa ni iz vsebine same razvidno, da se je moralo prav to zgoditi, kar se je tudi zgodilo. In tako je s celokupno zavestjo uma. Objektivnosti, to je Resnice zato tudi pravzaprav ne bi smeli imenovati idejo, ker ideje so vse zapopadene v svetu, temveč je nekaj, kar je višje od idej in kar vsled nepojmljivosti razmerja, v katerem se veže z njimi, stavljamo izven sveta.

Pozabiti pa vsekakor ne smemo, da ima celo to razmerje v umu še svoje kategorije - namreč kategorije zgolj modalnega, to je Možnega, Resničnega in Nujnega, in gotovo tedaj tudi svojo naravo. Vendar segajo, kakor smo že

46
vmerili, v tako abstraktno sfero, da
jim ne moremo slediti. Zato lahko
končamo tudi ne glede na to, kumbel
ker smo n' v prejšnji prvič, da njih
narava nima nianse v zavesti
evropskega človeka ni drugje, da hodi
v njih ni kakor v ničemer zapopadeno
iskano bistvo sveta.

Konec.

omenili, v tako abstraktno sfero, da jim ne moremo slediti. Zato lahko končamo tudi neglede nanje, tembolj ker smo si v svesti prvič, da njih narava nima imanence v zavesti evropskega človeštva in drugič, da tudi v njih ni kakor v ničemer zapopadeno iskano bistvo sveta.

Konec.

